Զ. ՏԱՐԻ 1773 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 30 ՏՐԷ 1382 – Հ. Տ. 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1889 – Ն. Տ. 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1889 – ՀԻՃ. 26 ՌԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1307 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ Է ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան–խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آرهولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 160
» » վեցամսեայ 80
» » եռամսեայ 40
Գաւառաց Տարեկան 200
» Վեցամսեայ 100
Օտար երկիրներու տարեկան ֆրանք 56
» վեցամսեայ » 28
[illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Քրիսփիի օրինական ծրագիրը բարեգործական հաստատութեանց վըրայ, որոյ վրայ անցեալ օր յատուկ յօդուածով մը կը խօսէինք, մեծ գըրգռութիւն պատճառած է կղերական ակմբոց մէջ Իտալիա։ Վատիկան չանթեր կ'արձակէ իւր լրագրաց միջոցաւ։ Պ. Քրիսփի հոգ չըներ սակայն, և նախարարական լրագրաց յօդուածներէն կ'իմանանք թէ ծրագրոյն քուէարկութիւնն ապահովեալ է։ Օտար կառավարութիւնք չեն միջամտեր Պապին բողոքին ոյժ տալու համար։ Պապը ժողովրդեան կը դիմէ, և կը յորդորէ եպիսկոպոսներն իտալացի ժողովրդեան մեծ ուխտագնացութիւն մը պատրաստել յունուար ամսոյ դէպ ի վերջն, այնպէս որ Պ. Քրիսփիի ծրագրոյն դէմ ժողովրդային բողոքի մը հանգամանքն ունենայ։

Պ. Քրիսփիի լրագիրք զարմանք կը յայտնեն որ Վատիկան դիմում կ'ընէ հանրային կարծեաց, ինք որ ուրիշ առիթներու մէջ բանի տեղ չի դներ հանրային կարծիքը։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Վիլհէլմ կայսր հրամայեց որ թէ՛ զինուորք և թէ նաւազք հայրենասիրական և քաջալերական երգեր սովրին անխտիր։ Պատերազմական նախարարն ըստ այսմ յարմար երգարաններ յօրինել տալով, մեծ քանակութեամբ ղրկեց զօրանոցներուն, հրահանգ տալով հրամատարներուն որ հոգ տանին այս երգերը զինուորաց սովրեցնելու։ Նոյն երգարանք ղրկուեցան նաև մարտանաւերուն։

—Վիսման հազարապետ արևելեան Ափրիկէի գերմանական երկրէն արտաքսեց Շրատէր անուն Գերման մը, պաշտօնեայ գաղթային գերմանական ընկերութեան, որ գերմանական անունն աղարտած է բռնութիւն ի գործ դնելով սևամորթ գեռահաս աղջկան մը վրայ, որով ճշմարիտ յուզում մը յառաջ բերած է բնիկներուն մէջ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հէնրի Պաթէնպէրկ Իշխան, Պուլկարիոյ նախորդ Իշխանին եղբայրն և ամուսին Պէաթրիս Իշխանուհւոյն Անգլիոյ, աւելի քան երկու ամիսէ հետէ բացակայ է Անգլիայէն, և կ'ըսուի թէ Ս. Ծննդեան տօներն ևս Անգլիայէն դուրս պիտի անցունէ, հեռի անգլիական Արքունեաց հանդէսներէն և հեռի իւր կնոջմէն։ Այս իրողութիւն ուշադրութիւն կը գրաւէ, և կը պատմուի թէ խորին անհամաձայնութիւնք կան գերման Իշխանին և իւր վեհափառ զոքանչին միջև։ Անգլիականէն տարբեր ընկերութեան մը մէջ ամուսնալուծութիւն կրնար յառաջ գալ, բայց Անգլիոյ արքունական և բարձր դասակարգութիւնը խստապահանջ է պատշաճութեանց մասին, և այս պահուս կ'աշխատուի համաձայնութիւն գոյացնել, և խրատախոհութեամբ վերջացնել ընտանեկան վէճը։

Կը յիշուի թէ իւր ամուսնութենէն առաջ Հէնրի Պաթէնպէրկ Իշխան նիւթապէս շատ միջակ կարողութեան տէր մէկն էր, Գերման ինքնասպայի ամսականէն զատ ուրիշ բան չունէր գրեթէ։ Կ'ըսուի թէ զինք ամուսնացնելու համար ռուս ազնուական տիկին մը միջնորդած էր ժամանակաւ, ստանալիք դրամօժտին 10 %ն իրեն համար վար դնելու պայմանաւ։ Տիկինն այլ և այլ կողմեր կը դիմէ, ամեն երկրաց ազնուականութեան հետ հաղորդակցութեան կը դիմէ, բայց չի կրնար յարմար ամուսնութիւն մը կարգադրել։ Պաթէնպէրկեան Հէնրի Իշխանին դիրքն և նիւթական կամ պաշտօնական վիճակը շատ բարձր չէին, և այս պարագայ կ'երեւի թէ գլխաւոր դժուարութիւնն էր։ Բայց Իշխանն Անգլիոյ Արքունեաց հաճոյ երեւնալու մեծ բարեբախտութիւնն ունեցաւ, և անակնկալ ամուսնութիւն մը կնքեց Եւրոպիոյ ամենէն բարձրաստիճան իշխանուհեաց միոյն, այն է՝ Թագուհւոյն կրտսեր դստեր հետ։ Կ'երեւի թէ այս նշանաւոր բարեբաստութենէն օգուտ քաղել ուզած է ռուս տիկինն, և իւր ծախուց փոխարինութիւնը խնդրած է։ Իշխանը մերժած է այնպիսի ո՛և է պարտք, քանի որ այս ամուսնութեան համար կարօտութիւն չէր ունեցած միջնորդուհւոյն ծառայութեանց։ Այս վիճաբանութեան առթիւ Իշխանը ռուս տիկնոջ հետ երկար թղթակցութիւն մ'ունեցած է։ Արդէն Պաթէնպէրկեան Հէնրի Իշխան մեծ հարստութեան մը չէր տիրացած. զի դրամօժիտն ամեն ձեռնարկութեանց դէմ ապահով վիճակի մը մէջ դրուած էր, և Հէնրի Իշխան և Պէաթրիս Իշխանուհին վեհ. Թագուհւոյն մօտ կ'ապրէին եւ նորա ծախիւք։ Ն. Վեհափառութիւն ապաքէն չէր ուզած զատուիլ իւր կրտսեր զաւկէն զոր շատ կը սիրէ, և ամուսնութեան առթիւ պայման դըրած է որպէս զի Իշխանուհին յԱնգլիա բնակի միշտ։ Իշխանն ալ թէ՛ այս պատճառաւ և թէ իբրեւ փեսայ Մեծին Բրիտանիոյ Թագուհւոյն՝ իւր դիրքն և արժանապատուութիւնը պահել կարենալու համար հրաժարած էր գերման բանակին մէջ ունեցած պաշտօնէն։ Կ'ըսուի թէ Իշխանն այս ամեն պարագայներն և ուրիշ բաներ ալ գրեր է ռուս տիկնոջ, միանգամայն գանգատելով իրեն կրել տրուած խըրնայողական կեանքէն, որով ի վիճակի չի գտնուիր կարեւոր գումարներ վըճարելու։ Ռուս Տիկինն ալ, սպասելէն ձանձրանալով և յոյսը կտրելով, Իշխանին նամակաց ծրարը ղրկեր է Արքունեաց, և աստի յառաջ եկեր է պաղութիւնն, որոյ հետեւանօք Իշխանն հեռացած կը գտնուի երկրէն։ Բայց, ինչպէս ըսինք, յուսալի է որ ի վերջոյ համաձայնութիւն գոյանայ։ Բարոյականութեան մասին անգլիական Արքունիքն ընդհանրապէս գերազանց է միշտ, մանաւանդ Վիքթօրիա Թագուհւոյն երկարատեւ իշխանութեան միջոցին, քանի որ Ն. Վեհափառութիւն ինքն իսկ կատարեալ օրինակն է կնոջական և մայրական ամեն առաքինութեանց։ Անգլիացիք միշտ շնորհակալութեամբ կը յայտարարեն թէ իրենց սիրելի Թագուհւոյն ընտանեկան առաքինութիւնք շատ նպաստաւոր ազդեցութիւն ըրած են բրիտանեան ընկերութեան վրայ, և բարուց ազնուացման հզօրապէս նպաստած են։ Օրինակն ամենէն աւելի համոզիչ քարոզութիւնն է, և բարձրագոյն դասուց ընթացքն ամենուրեք և ամեն ազգի մէջ հետեւելի օրինակ եղած է ընկերութեան միւս դասերուն։

Անգլիական Արքունեաց մէջ ուրիշ պատճառաւ մ'ալ պաղութիւն կայ, բայց հոս ևս բարոյականութիւնք խնդրոյ ներքև չէ։ Էտիմպուրկի Դուքսն համամիտ չէր իւր եղբօր Կալլէսի իշխանին երէց դստեր՝ Լուիզ իշխանուհւոյն ամուսնութեան Ֆայֆի դքսին հետ, աւելի յարմար նկատելով գերման Իշխան մը, բայց իւր մայրն և մեծ եղբայրն իրեն համամիտ չգտնուելուն պատճառաւ, Էտիմպուրկի դուքսը նեղացաւ՝ կ'ըսուի, և այն ամուսնութենէն ի վեր իւր ժամանակին մեծագոյն մասն Անգլիայէն հեռի անցուցած է։ Ասոնք մարդկօրէն բաներ են։ Իշխանք իրենց գրեց բերմամբ չեն դադրիր մարդ լինելէ, և զարմանալի է Փարիզեան լրագրաց ոմանց ընթացքն, որք այս սովորական իրողութեանց «գայթակղական իրողութիւնք» անունը կուտան, մինչ ճշմարտութիւնն այն է թէ բրիտանական Արքունիքն՝ եւրոպեան ուրիշ Արքունեաց հետ բաղդատմամբ՝ ընդհանրապէս օրինակելի կերպիւ զերծ մնացած է գայթակղութիւններէ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տքթ. Ժիւլ Ռոշար, Թան լրագրին մէջ յօդուած մը հրատարակելով, կը համոզէ Փարիզցիներն որ Տանկին կամ Ինֆլուէնցային պատճառաւ չահաբեկին, և Փարիզէ չփախչին, որովհետեւ հիւանդութիւնն այնչափ ծանր չէ, և արդէն կ'երեւի թէ Ֆրանսայի ամեն կողմը պիտի ծաւալի հետզհետէ։ Խորհուրդ կուտայ Փարիզցւոց՝ պաղ առնելէն զգուշանալ, որովհետեւ թեթեւ հարբուխ մը Տանկի կը փոխուի տրամադիր անձանց քով, և անգամ մը բռնուողներ պէտք է համակերպին հիւանդութեան մը որ երեք-չորս օր միայն կը տեւէ։ Զօրանոցներուն մէջ ալ այս հիւանդութիւն պիտի ճարակի անշուշտ, ինչպէս ճարակած է Փարիզի գրեթէ ամեն վարժարանաց մէջ, և արդէն ի Փարիզ գրեթէ չկայ տուն ուր գէթ մէկ անձ բռնուած չլինի։ Օդն ալ նպաստաւոր է այս համաճարակին, քանի որ խոնաւ և միշտ պաղ է, և յաճախ փոփոխական։ Նախարարք և Ծերակուտականք ոմանք հանդերձ ընտանեօք հիւանդացած են բայց Տքթ. Պրուարտէլ յայտարարեր է թէ այս համաճարակին պատճառաւ վարժարանաց Ս. Ծննդեան արձակուրդը փութացնելու տեղի չկայ։

—Այս առթիւ Վիեննայէ ևս կը հեռագրուի թէ Ինֆլուէնցան, կամ լաւ եւս՝ Տանկն հետզհետէ կը ծաւալի Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ։ Հանրային վարժարաններու աշակերտաց 25 առ 100ը վարակեալ են արդէն։ Բայց մեռնողներ չկան, կ'ըսէ Թայմզի թղթակիցն իւր դեկտ. 14ի հեռագրով։

⁂

Պ. տը Պլովից հետեւեալը կը հեռագրէ, (14 դեկտ.)

«Ֆրանսական լրագիրք միշտ կ'ամբաստանեն օտար լրագրութիւնը թէ չի յարգեր ֆրանսական ժողովրդեան դիւրազգածութիւններն և Ֆրանսայի զինուորական գաղտնիքներն։ Արդ, մէկ օրուան մէջ կը ծանուցուի թէ պատերազմական նախարարը՝ Պ. տը Ֆրէսինէ՝ երկիցս կոչում ըրած է Ֆրանսացի խմբագրապետաց հայրենասիրութեան, անո՛նց մանաւանդ որք ամենէն աւելի աղմկայոյզ կերպիւ իրենց հայրենասիրութիւնը կ'արտայայտեն։ Պատերազմական նախարարը խնդրած է խմբագրապետներէն որ ի հրապարակ չհանեն զինուորական գաղտնիքներ, ինչպէս իրենց սովորութիւն եղած է վերջին ժամանակներս։ Իրարու հետ մրցելու համար ֆրանսական լրագիրք ֆրանսական բանակին և պատերազմական պաշտօնատան այնպիսի անօրինութիւններն երեւան կը հանեն, զորս ի շահ Ֆրանսայի գաղտնի պահել անհրաժեշտ էր։ Պ. տը Ֆրէսինէ նաեւ խնդրած է ընդհ. դատախազէն դատ բանալ Պ. Լիւսիէն Տէքավի դէմ, որ ֆրանսական բանակին մէջ տիրող անբարոյականութեան, աղտոտութեան և կոշտութեան վրայ կծու դիտողութիւններ և վիրաւորիչ նկարագրութիւններ պարունակող գիրք մը հրատարակեց այս օրերս, գիրք մը որ այնչափ աւելի վնաս կարող է հասցնել որչափ տաղանդով գրուած է և սուր հետազօտիչ դիտողութեամբ։ Պ. Տըքավի գործը մեծ ամօթ և անպատուութիւն կը բերէ ֆրանսական բանակին, աշխարհի առջեւ պարզելով այնպիսի թերութիւններ որք եթէ ճշմարիտ են՝ շատ ծանր վէրք մը կը ցուցնեն բանակին սրտին մէջ։ Եւ զարմանալին այն է որ ֆրանսական մամուլն ընդհանրապէս գովեստիւ խօսեցաւ ֆրանսական բանակին համար անպատուիչ այս գրքին վրայ, ճիշդ այն պահուն երբ պատերազմական նախարարն հարկ կը համարի դատ բանալ հեղինակին դէմ, յայտարարելով թէ բանակը լուռ չի կրնար կենալ այնպիսի կոշտ յարձակման մը առջեւ։ Օտար մամուլը լուռ կեցաւ, և ֆրանսական հայրենասիրութիւնը մարմնաւորող լրագրերն են որք գովեստ կարդացին այս հեղինակութեան վրայ։ Կրնանք ուրեմն ըսել թէ Ֆրանսա իւր իսկ լրագրութեան դէմ պէտք է պաշտպանէ իւր բանակին պատիւն ու համբաւն, և իւր ազգային պաշտպանութեան գաղտնիքները։»

⁂

Անցեալ օր ծանուցինք թէ անգլիական տպագրական մեծ ընկերութիւն մը գնած է Վիեննայի գլխաւոր տպարաններն, որք ձուլուած են ի մի անգլ. ընկերութիւն։ Այժմ ալ կը ծանուցուի թէ անգլիական տպագրական ընկերութիւն մը գնած է ի Փարիզ հրատարակեալ Galignani's Messenger անգլիական լրագիրն, զոր ընդարձակեալ ձեւով մը պիտի հրատարակէ նոր տարւոյն սկիզբէն։ Նոյն ընկերութիւն գնած է նաեւ Եւրոպիոյ մէջ հրատարակեալ ուրիշ մի քանի անգլիական և ամերիկեան թերթեր, զորս մէկ չաբաթաթերթի մը պիտի վերածէ International Times անուամբ, որ Galignani's Messenger ի չաբաթական հրատարակութիւնը պիտի լինի։ Այս ընկերութեան գլխաւոր նպատակն է միջազգային լրագրութեան կատարեալ դրութիւն մը հիմնել, Եւրոպիոյ գլխաւոր կեդրոններուն մէջ թղթակցութիւններ և հեռագրական դիւրութիւններ հաստատելով։ Անգլիական ընկերութեանց թէ՛ ի Վիեննա և թէ ի Փարիզ հրատարակչական և լրագրական գործին վրայ մեծ իշխանութիւն ստանալն ինքնին ուշադրաւ իրողութիւն մ'է։

⁂

Միլանի նշանաւոր աստղաբաշխ Պ. Շիափարէլլի, որ Թռուցիկ աստեղաց եւ Հրատի ջրանցներուն վրայ կարեւոր գիւտեր ունի, ծանոյց Ֆրանսական Ակադեմիային թէ տասն տարւոյ համբերատար և մանրակրկիտ քննութիւններէ, դիտողութիւններէ և գծագրութիւններէ ետքն, ստուգած է թէ Փայլածուն (Մէրքիւր) լուսնի նման թաւալում մ'ունի արեգական չուրջ։ Ինչ պայմաններով որ լուսինն երկրիս չուրջ կը դառնայ, նոյն պայմանաց մէջ Փայլածուն արեգական չուրջ կը դառնայ։ Ինչպէս լուսինն ինքն իւր վրայ թաւալումն և երկրիս չուրջ դառնալը մի և նոյն ժամանակի մէջ տեղի կ'ունենան, և հետեւապէս լուսինն իւր մէկ երեսը միայն կը ցուցնէ երկրիս, Փայլածուին ալ իւր առանցքին վրայ թաւալումն և արեգական չուրջ դառնալը մի և նոյն ժամանակի մէջ տեղի կ'ունենան, որով Փայլածուն իւր մէկ երեսը միայն կը ցուցնէ արեւուն։

Գիտնական աշխարհի մէջ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այս նոր գիւտին, որ ի մէջ այլոց իմաստասիրական հետեւանքներ ալ ունենալու սահմանուած է։ Փայլածուին մէջ ցամաքներն և ծովերն աւելի առատ և աւելի անմիջական կերպիւ իրարու կը յաջորդեն եղեր։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Փարիզ, 18 դեկտ. — Ֆրանսական կառավարութիւնը չընդունիր Նաւերու մէջ խուզարկութիւն ընելու իրաւունքը, զոր կը պահանջէ Պրիւսէլի Դեսպանախորհուրդը, Ֆրանսական դրօշ կրող նաւերուն մէջ պահուած գերիներն երեւան հանելու և ազատագրելու փափաքով։ Ֆրանսա միջին կարգադրութիւն մը պիտի առաջարկէ այս խնդրոյ վրայ։

—Փարիզ, 18. —Ֆրանսական կառավարութիւնն հաւաստած լինելով թէ մտադիր չէ լատինական դրամական միութիւնը լուծել, Սպանիոյ և ուրիշ պետութեանց հետ բանակցութիւնք բացուեցան՝ զանոնք ևս սոյն դրամական միութեան մասնակից ընելու համար։

—Փարիզ, 16 դեկտ.— Մեր դիւանագիտական ակմբոց մէջ մեծապէս ուշադրութիւն կը գրաւէ Վիլհէլմ կայսեր անօրինութիւնն, որով Թրէվի կաթոլիկ լրագրոյն տնօրէն Պ. Տասպախ արգիլած է կրել Պապին տուած պատուանշանն։ Այս արգելքին պատճառը թուի լինել Լեւոն ԺԳ. Պապին կողմէ ֆրանսական կառավարութեան նկատմամբ ցոյց տուած բարեկամական զգացմունք, զորս տհաճութեամբ կը տեսնէ գերման կառավարութիւնը։ Լոնտոնի և Պրուսէլի մէջ ևս այս իրողութիւն ուշադրաւ կը համարուի։

—Թէմէշվար, (Հունգարիա,) 18.— Բժիշկները Տանկի 650 դէպքեր ստուգեցին քաղաքիս մէջ։ Վարակելոց թիւը կ'աւելնայ, բայց հիւանդութիւնը թեթեւ է։

—Թրիէսթէ, 18.—Ֆրանց Եօզէֆ կայսր դեկտ. 10/22ին պիտի այցելէ Թրիեսթէ, Նաւատորմի աչքէ անցունելու։

—Զանզիպար, 17. — Էմին փաշա վըտանգն անցուց։ Ի մօտոյ կը սպասուի Զանզիպարի մէջ։

—Ռիկա, 18.—Առաջին անգամ լինելով, տեղւոյս քաղաքային խորհուրդը ռուսերէն խորհրդակցեցաւ, ըստ կայսերական Ուքազին, որուն համեմատ պալթիկեան գաւառաց մէջ ռուսերէնը պիտի լինի միակ պաշտօնական լեզու քաղաքային և այլ վարչութեանց համար։ Նախագահն և երեք քարտուղարք որք գերման ցեղէ են՝ հրաժարական տուին։

—Փեթերսպուրկ, 18.— Ժուրնալ տը Սէն Փեթերսպուրկ կը հերքէ այն զրոյց թէ կառավարութիւնը մտադիր է կրկնապատկել մաքսերն այն վաճառաց վրայ որք Ռուսիոյ հետ առեւտրական դաշնագիր չունեցող Տէրութեանց նաւերով կը բերուին ի Ռուսիա։—Նոյն լրագիր կը զարմանայ աւստրեան-հունգարական լրագրաց ընթացքին որք Սերպիոյ վրայ կը յարձակին աղի մենավաճառին սոսկ սեղանաւորական և ելմտական խնդրոյն առթիւ, և կը գանգատին Չեռնակորացի կարօտելոց ի Սերպիա գաղթելուն համար։ Ժուրնալը կը յարէ թէ Չեռնակորացիներն ընդունելով Սերպիա մայրական գթութեան գործ մ'ըրած է և ո՛չ այլ ինչ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ

Անգլիոյ և Փորթուկալի միջեւ յարաբերութիւնք ևս քան զևս կը ձգտին։ Փորթուկալ հարաւ-արեւելեան Ափրիկէի կողմը կարգ մը երկրաց

—)(28)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ՈՃԻՐ ՄԸ

Դիպուածը միայն կ'առաջնորդէր իրեն։ Ամբողջ գիշերը քալեց դարձեալ։

Ողորմելի վիճակի մը մէջ էր հէգ կինը։ Հագուստները ցեխոտած, պատառ պատառ եղած էին անտառներուն մէջ։ Կօշիկներն ալ պատռած էին։ Դեղնած դէմքով, երկու օրէ ի վեր բան մը չկերած, բան մը չխմած, կ'ընծայէր գաղտնի զօրութենէ մը, տարօրինակ յամառութենէ մը մղեալ։

Երկրորդ օրուան երեկոյին—այդ օրն ամբողջ՝ դաշտերուն մէջ քնացած էր—Մօթ Պէօվրօն հասաւ, գիւղէն անցաւ, և գնաց ինկաւ, ուժասպառ և անկենդան, Թաթէն պանդոկի նստարանին վրայ։ Թաթէն պանդոկը ծանօթ է Սօլոնի այն բնակչաց որք կ'որսան, ինչպէս և Սօլոնի մէջ որսացող բոլոր Բարիզցւոց։

Այդ պանդոկը վարձող երկու սիրուն և հաճոյակատար քոյրերն անծանօթ կնոջ քով փութացին, խոհանոց փոխադրեցին զնա, պառկեցուցին կրակին առջեւ ուր հնդկահաւ մը և հաւեր կը խորովէին, փայլուն և ախորժահամ։ սակայն Ֆէրնանտ չէր սթափեր։

Բաւական ժամանակ մնաց այսպէս, խելակորոյս։ Երբ հիւրընկալ կրակարանին տաքութենէն քիչ մը ոգեւորուեցաւ, աչքերը բացաւ, միակ բառ մը թռաւ իր շրթներէն, մինչդեռ իր դողահար ձեռքերը դէպի կրակը կ'երկարէին, ո՛չ թէ տաքնալու համար, աւա՜ղ։

—Անօթի եմ, ըսաւ գրեթէ դժուարիմաց ձայնով մը։

—Հէ՛գ կին, ըսաւ Ֆաննի Թաթէն, ի՛նչ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Արդեօք կը ճանչնա՞ն զինքը. ուսկի՞ց կուգայ, ի՞նչ կ'ուզէ։

Արգանակ մը պատրաստեց, մինչ պանդոկին սպասաւորներն ու որսէ վերադարձող երիտասարդք կոմսուհւոյն չուրջը կը հաւաքուէին, համակրալից հետաքրքրութեամբ մը։

Կը փորձէին հարցաքննել զինքը։

—Գեղջկուհի մը չէ։ Ծոխ հագուստներ հագած է և ազնուական կնոջ մը գլխարկ դրած։ Մանկամարդ է, և եթէ այսքան գունատ չըլլար, եթէ այսքան խոնջած չըլլար անշուշտ շատ սիրուն պիտի երեւէր։

—Ա՛ռ, խեղճ կին, կ'ըսէր պանդոկապետուհին, խմէ՛ սա արգանակը։ Կը տաքնաս, կը զօրանաս։

Ֆէրնանտ խմեց ագահաբար։

Եւ ձեռքերը վերստին կը կարկառէր դէպ ի կրակարանն ուր շամփուրներուն չուրջը ծանրածանր կը դառնային ընթրեաց սահմանեալ խորովածները։

—Խե՛նդ մըն է եղեր, կ'ըսէին խոհանոցին մէջ։ Ի՛նչ ցաւալի բան։

Սեղանի մը ծայրը պնակ մը դրին անոր համար։ Ֆաննի ուտելիք եւ խմելիք տուաւ անոր, մինչ քոյրը՝ Քառօլին, կը ջանար քանի մը տեղեկութիւն առնուլ այդ անծանօթ կինէն։

—Ուսկի՞ց կուգաս, խեղճ կինս, և ո՞ւր կ'երթաս։

Ֆէրնանտ մոլորուն աչքերով անոր երեսը կը նայէր ու չէր պատասխաներ։

Քարօլին կը պնդէր։

—Քեզի վնաս չենք հասցուներ. մեզմէ մի՛ վախնար. պիտի դարմանենք զքեզ։ Բայց յայտնէ՛ մեզ անունդ։ Ի՞նչպէս կը կոչուիս, չե՞ս ուզեր...

Ֆէրնանտ կուլէր, Քարօլինը կը դիտէր, եւ միշտ լուռ կը մնար։

—Գէթ ըսէ՛ մեզ թէ ո՞ւր կ'ուզես վերադառնալ։ Այստեղ կառքեր կան. գիները սուղ չեն։

Այս բառը Ֆէրնանտի ուշը գրաւած էր, անոր սրտին դպած եւ գաղտնի թել մը ցնցած էր կարծես։

—Զիս վերադարձունե՞ն, ըսաւ, զիս վերադարձունե՞ն...

—Այո՛, տիկին, վստահութիւն ունեցէք մեր վրայ։ Հիմա կ'ըսեմ Ատրիէնին որ կառքին ձիերը լծէ. անմիջապէս ճանբայ կ'ելլէք. միայն ըսէ՛ք մեզ թէ ո՞ւր տանելու է զձեզ, ո՞ր գիւղը, ո՞ր գըղեակը...

—Ո՛չ, չեմ ուզեր որ տեղս վերադարձունեն զիս։

—Ինչո՞ւ համար։

—Չեմ ուզեր։

—Ուրեմն ձեզի դէմ բա՞ն մը ըրած են։

—Չեմ ուզեր ըսի։

Եւ յանկարծ ոտքի ելաւ, պնակը մէկդի հրեց և դուրս ելաւ։

Կայարանը քանի մը քայլ հեռու է։ Շատ չանցած պիտի անցնի և կանգ առնու այն կառախումբն որ կէս գիշերուան մօտ Բարիզ կը հասնի։

Տոմսավաճառին պատուհանին կը զարնէ։

Կայարանապետը կը բանայ։

—Տիկին, ի՞նչ կ'ուզէք...

Ֆէրնանտ չգիտեր ի՛նչ ուզելը։ Յիմարութիւնը կ'արգելու զինքը մտածելէ։

—Բարիզի համար առաջին տոմսա՞կ մը, կը հարցնէ կայարանապետը։

—Այո՛, Բարիզ, Բարիզ...

Եւ մեքենաբար, այս անգամ բնազդումէն մղեալ, ձեռքը գրպանը կը տանի։ Իր ամենօրեայ հագուստներն հագած է։ Քսակը կը գտնէ. մէջը քանի մը ոսկիներ կան։ Ասոնցմէ մին տոմսավաճառին սեղանին վրայ կ'իյնայ. մարդը ոսկին կ'առնու եւ աւելորդ դրամը ետ կուտայ։ Ֆէրնանտ դուրս կ'ելլէ։ Հեռուէն կը լսուի հասնող կառախմբին սուլումը։

Կառախումբը կը մօտենայ. կայարանին մէջն է, կանգ կ'առնու։

Ֆէրնանտ հանդիպած կառքին խուցը կը բանայ. երկրորդ կարգի վակոն մըն է։ Կայարանապետն իր ետին է։

—Տիկին, կ'ըսէ, կը սխալիք. ձեզի առաջին կարգի տոմսակ մը տուած եմ։

Եւ առաջին կարգի վակոն մը կը նըստեցունէ զայն, ըսելով.

—Պէտք չէ յաճախորդաց դրամը գողնալ։

Վայրաշարժը կը սուլէ և կը մեկնի վերստին։

Ֆէրնանտ առանձին է. կառքը բաւական տաքուկ է։ Օրլէան հասնելէ առաջ կը քնանայ։ Օպրէի կայարանը, ջեռուցիչ գործիները կը փոխեն։ Ոչինչ կրնայ արթնցունել զինքն իր խորունկ քունէն։ Վակոնին մէջ ո՛չ ոք կայ միշտ։

Այսպէս կը մնայ մինչեւ Բարիզ։

Բարիզի կայարանին մէջ պաշտօնեայք կ'արթնցնեն զինքը։

—Բարիզ հասանք, տիկին։

Վար կ'իջնէ։ Տոմսակը ձեռքն է միշտ։ Կը յանձնէ զայն, կամ աւելի ճիշդը կ'առնուն։ Այնտեղ իջնող մի քանի ուղեւորաց կը հետեւի, և ահա Սէնի քարափանց վըրայ է, կէս գիշերուան, մինչ աստղերը կը փայլին պայծառ երկնից վրայ և լուսինը մեղմիւ կը լուսաւորէ փոխ ծառերն որոց ստուերք ճանբուն վրայ կը տարածուին գծերու նման։

Փինեայ մթերանոցներուն հանդէպ՝ կանգ կ'առնու, կամուրջին եզերաց կը յենու։ Մտածելու երեւոյթ մը ունի. ի՞նչ բանի վրայ պիտի մտածէ, հէգ կինը, քանի որ հոգին բացակայ է։ Կը հրապուրուի մթագոյն ջուրէն, իր ոտից տակ հոսող խորհրդաւոր ու խորունկ գետէն։ Կարծես նպատակ մը ունի և մտածում մը, այդ ջուրն, և կեանք կ'առնու տեսնելով անոր հոսիլն ու եզերաց երկայնութեամբ կեցող նաւուց բաղխիլը։

Վար կ'իջնէ դանդաղաբար, եւ ահա աւելի մօտանց կը դիտէ ջուրը։ Անդունդը յինքն կը ձգէ զնա։ Հո՛ն է չարերուն վախճանը, հոն է որ հէգ կինը պիտի երթայ գտնել իր անհուն խոնջանաց հանգիստը եւ մոռացումը, մոռացում զոր բնազդմամբ կը փնտռէ, թէպէտ հասկնալու կարողութիւն չունի. մոռացում զոր Պէրժըրոյէ մեկնելէն ի վեր կը փնտռէ։

Գետին բարձրաւանդակ եզրին վրայ կը նստի եւ դէպի վար կը սահի մեղմիւ։ Ուղղակի գետին մէջ կ'իյնայ։ Ոտքերը ջուրը կը բանան եւ ինք անհետ կ'ըլլայ։ Եւ հազիւ իր չուրջը քանի մը պտոյտներ կ'ունենան ալիք՝ անտարբեր այս վշտին, անտարբեր այս մահուան։ Եւ անմիջապէս յետոյ գետը կը վերստանայ իր ննջամիտ հանդարտութիւնն։

Եւ այն տեղը, ուր անյայտ եղած է Ֆէրնանտ, կուգան ցցուիլ արծաթափայլ շողերն աստեղաց՝ անզգած վկայք այս յուսահատութեան։

(Շարունակելի)

վրայ տիրապետութեան իրաւունք ունենալ կը պնդէ, զոր Անգլիա չընդունիր, և մինչ խնդիրը վէճի տակ է, Փորթուկէզ հրամանատար մը կը յարձակի անգլիական պաշտպանութեան վայելող բնիկ ցեղի մը վրայ, զոր կը ջախջախէ, անգլիական երկու դրօշներ կը գրաւէ, եւ երկրին կը տիրանայ գործնականապէս։

Այս վերջին լուր Լոնտոն հասնելով չատ գրգռեց միտքերը։ Լոնտոնի լրագիրք կը հրաւիրեն կառավարութիւնն ազդուապէս գործելու, որովհետեւ Փորթուկալ՝ իւր փոքրութեան և տկարութեան վրայ կրթնելով՝ կը կարծէ թէ Մեծն Բրիտանիա չի համարձակիր բան մ'ընել իրեն. պէտք է, կ'ըսեն անգլ. լրագիրք, բրիտանեան նաւատորմը Թակուս գետին բերանը ղրկել, Լիսպոնի առջեւ, ճնշում ի գործ դնելու համար Փորթուկէզ կառավարութեան վրայ։ Կը կարծուի թէ Լորտ Սալզպըրի Փորթուկէզ հրամատարին գործողութեան վրայ նախ և առաջ ամենայն քաղաքավարութեամբ բացատրութիւն պիտի պահանջէ Լիսպոնի կառավարութենէն, և եթէ գոհացուցիչ պատասխան չընդունի, իւր դեսպանն ետ պիտի կանչէ։

Որովհետեւ Փորթուկալի կառավարութեան կողմէ վերջին անգամ Լորտ Սալզպըրիի ծանուցագրոյն տրուած պատասխանէն կ'երեւի թէ Փորթուկալ զիջում ընելու կողմը չէ, անգլ. լրագիրք Փորթուկալի դէմ պատերազմն անխուսափելի կը համարին։

ՊՐԱԶԻԼԻԱ

Նիւ Եորք Հէրըլտ կը ծանուցանէ թէ Ռուսիա իւր յարաբերութիւնները կտրած է Պրազիլիոյ հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պուլկարիոյ և Արեւելեան Ռումէլիի մէջ մէթրական դրութիւն պիտի գործածուի նոր տարւոյ սկիզբէն։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Ռիկա, 15 դեկտ. — Ֆրանսասիրական մեծ ցոյց մը տեղի ունեցաւ Ռուսիոյ այս պալթիկեան քաղաքին մէջ։ Այս ցոյց արձագանգն էր Վլատիմիր Մոնոմախ ռուս մարտանաւուն նաւազներուն ի Շէրպուր ֆրանսական ժողովրդեան կողմէ եղած համակրալից ցոյցին։

ԻՏԱԼԵԱՆ ԲԱՆԱԿ

Հռոմ, 15 դեկտ. — Երկար և յաճախակի խորհրդակցութիւնք տեղի կ'ունենան պատերազմական նախարարին և ընդհանուր սպայակոյտի նախագահին միջեւ։ Այս խորհրդակցութիւնք, ըստ արժանահաւատ տեղեկութեանց, իտալեան բանակը շարժուն վիճակի մէջ դնելու կարգադրութեանց կը վերաբերին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վեհ. Մակար Ս. Կաթողիկոսի անուան տօնախմբութեանն առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երեկ շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Ն. Ս. Օծութեան։

Ազգային Ժողովոյ վերջին նստին մէջ տրուած որոշման համեմատ՝ կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը, Մայր Դիւանի միջոցաւ տպագրուելով, երեկ բաշխուեցաւ երեսփոխանաց, նախապէս զայն ուսումնասիրելու համար։

Հետեւաբար, մեր այս աւուր թիւով կը հրատարակենք այդ կարեւոր տեղեկագիրը։

Բերայի ազգ. Արուեստագիտական Ուսումնարանի տարեկան հարցաքննութիւնք պիտի սկսին յառաջիկայ երկուշաբթի, 11 դեկտեմբեր, և պիտի տեւեն մինչեւ դեկտ. 19, երեքշաբթի, ամեն օր, բացի կիրակէէն։

Աշակերտուհեաց արուեստագիտական արտադրութիւնք ի տես պիտի դրուին հարցաքննութեան տեւողութեան միջոցին։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Գատը գիւղի Աղքատախնամ Ընկերութեան Տնօրէն Խորհուրդն հարկ տեսած է ի նպաստ Թաղին աղքատաց հայերէն լեզուաւ Թատերական ներկայացում մը տալ յառաջիկայ կիրակի, 10 դեկտ. գիշերուան ժամ 3ին, Գատը գիւղի Թատրոնին մէջ, ներկայացում որուն պիտի մասնակցի նաեւ Պ. Պ. Հ. Ադամեան։

Սոյն ներկայացումը փառաւոր և չքեղ ընելու համար Կարգադիր Մասնախումբ մը ընտրուած է որոյ անդամք են Տեարք

Կամսարական Տիգրան էֆ.
Ղազարոսեան Բարսեղ »
Մանուկեան Վահրամ »
Մոստիչեան Յարութիւն »
Յովակիմեան Յովակիմ »
Պէնկեան Յակոբ »
Սարգիսօֆ Դանիէլ »
Ֆրնտըքլեան Արտաշէս »

Աւելորդ իսկ է այս առթիւ հրաւէր ուղղել Գատը գիւղի պատ. ազգայնոց, որք մ'որ և է առթիւ իրենց նպաստն ու ձեռնտուութիւնը չեն զլանար ո՛չ միայն իրենց գիւղին, այլ և հանրային բարեգործական ամեն ձեռնարկութեանց, և հետեւաբար ներկայ թատերական ներկայացման արդիւնաւորութիւնն ու յաջողութիւնն այժմէն ապահովեալ կրնայ նկատուիլ։

Իրաւունք ունինք յուսալու որ Օրթագիւղի Բարեսէր ընկերութեան Թատրոնն երէկ գիշեր պիտի վերստանար իր նախկին օրերու բոլոր չուքն ու ոգեւորութիւնը։ Արդարեն, երէկ իրիկուն ի նպաստ գիւղին Ս. Թարգմանչաց վարժարանին տրուած ներկայացումը կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ։ Բոլոր օթեակները ու բոլոր թատերասրահը գրաւուած էին ընտիր բազմութեամբ մը։ Ներկայացումը բաւական յաջող գնաց եւ Մաղաքեան էֆէնտիի խումբը նոր հաւաստիք մ'ալ տուաւ թէ պիտի արդարացնէ իւր վրայ դրուած յոյսերը։ Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի կը համարենք Օր. Հ. Աստղիկն որ Աժէլիայի դերին մէջ ցոյց տուաւ թէ հայ թատրոնին փայլուն աստղերէն մին պիտի ըլլայ։ Կատակերգութեան մէջ եւս Պ. Պ. Մաղաքեան, Թըրեանց և Հոլաս իրենց ծանօթ ճարտարութեամբ բուռն ծափահարութեանց արժանացան։

Ներկայացումը նիւթապէս ալ ոչնուազ յաջողութիւն մը եղաւ, զի բոլոր ծախքերն ելնելէ յետոյ բաւական գումար մը մնացած է վարժարանին։

Փափաքելի էր որ այս ներկայացում յաճախակի կրկնուի, որով թէ՛ գիւղին մէջ նոր ոգեւորութիւն մը կ'սկսի և թէ գիւղին զանազան հաստատութիւնք մեծապէս կ'օգտուին։

«ԱՐԵՒԵԼՔ» չպիտի հրատարակուի վաղը՝ շաբաթ, Ս. Աստուածածնի յղութեան տօնին առթիւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Սուրիոյ նահանգին կուսակալ անուանուեցաւ Մուսթաֆա Ասըմ փաշա, կուսակալ Ատանայի (նախորդ կուսակալ Պաղտատի)։

Շքօտրայի նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Նէճաթի էֆէնտի, նախկին չրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին և նախորդ հարցաքննիչ դատաւոր նախնական դատարանին Սէրեզի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Ֆրանսայի բժշկաց ժողովին նախագահ Պ. Հարտիի։

Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Պ. Պէրժէի կնոջ։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Փարիզու Սէն Լուի հիւանդանոցին բժիշկ Պ. Պէսնիէի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Կարնոյ Իտարէի ժողովոյ անդամ Մամաս էֆէնտիի, Պլունդ փաշայի որդի անգլիական սպայ տեղակալ Պ. Վալթէր Պլունդի, Փարիզու բժշկական համաժողովին առաջին քարտուղար ու Ներքին ախտերու ուսուցիչ Պ. Ժիւսիասի և Պ. Բրիսոնէի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿԱՅՍՐԸ

Գերմանիոյ կայսրն իւր լուսանկարը նուիրած է կայս. աւագ թիքնապահ Ֆուատ փաշայի։ Լուսանկարը կը կրէ Վիլհէլմ կայսեր ինքնագիր ստորագրութիւնը։ Ինչպէս կը յիշուի, Աւկուսթա Վիքթորիա կայսրուհին եւս միեւնոյն նուէրն ըրած էր Ն. Վսեմութեան։

ՄՈՒՍԱ ՊԷՅԻ ԴԱՏԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼՆ

Թարիք իւր այս աւուր խմբագրականին մէջ Մուսա պէյի դատին վրայ խօսելով և յիշելով Հաքիքաթի այդ առթիւ գրածները, զորս արտատպած ենք արդէն, կ'ըսէ թէ լրագիր մը չը վերաբերիր Մուսա պէյի անպարտ արձակուելու և կամ դատապարտուելու խնդիրն, այլ այն կէտը միայն, թէ դատական իշխանութիւնն իւր պարտքը արդարութեամբ կատարա՞ծ թէ այդ մասին պակասութիւններ ըրած է։ Այս վերջին պարագային համար ոչինչ ունինք ըսելիք։ Հետեւաբար այդ դատին մէջ ոև է կէտ մը չենք նշմարեր որ արժանի ըլլայ լրագրական քննադատութեան։

Թարիք կը յարէ թէ հարկ չկայ աւելորդ մանրամասնութեանց մտնել. զի օրէնքը կատարելապէս գործադրուած է, և նոյնպէս բոլորովին աւելորդ է այս կարգի պարզ ոճրագործութեան վերաբերեալ խնդրոյ մը քաղաքական գոյն տալ և քաղաքական թերթերու խմբագրականներն այդ խնդիրներով լեցնել։ Իսկ գալով Հաքիքաթի այն տեղեկութեան թէ անգլիական դեսպանատան մէջ բառ առ բառ կը թարգմանուի դատին համաբառութիւնը, կ'ըսէ Թարիք, այդ պարագան եւս կարեւորութենէ զուրկ է, զի դեսպանատան մէջ երբեմն խիստ անկարեւոր խնդիրներով կզբաղին և մանաւանդ իբր աշակերտ գտնուող երիտասարդ քարտուղարաց այս տեսակ զբաղումներ կուտան։ Հետեւաբար, այդ լուր եթէ ստոյգ է, բնաւ չզարմացներ զմեզ։

Ի Բ. ԴՌՒՆ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն երէկ եւս ի նիստ գումարելով, խորհրդակցեցաւ առեւտրական դաշնագրոց և օտար թղթատարատանց ջնջման խնդրոյն վրայ։

ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Կառավարական բոլոր պաշտօնատունք այժմ կ'զբաղին պատրաստել յառաջիկայ տարուան ելմտացոյցը, որուն ծախուց գլխուն վրայ մասնաւոր խնամք կը տարուի և ամեն ջանք ի գործ կը դրուի վերջնական հաւասարակշռութիւն մը ձեռք բերելու համար։ Ըստ Հաքիքաթի ելմտական ակմբոց մէջ ամենայն վստահութեամբ կ'ըսուի թէ Բ. Դրան և Ելմտական Նախարարութեան կողմէ ձեռք առնուած միջոցներու շնորհիւ տէրութեան ելմտացոյցը վերջնական հաւասարակշռութիւն մը ստանալու պիտի մօտենայ։ Ի միջի այլոց ելմտացոյցի բուն իսկ հաւասարակշռութիւնը ձեռք պիտի բերուի եթէ վերջանան այն բանակցութիւնք, որք օտար տէրութեանց հետ կը կատարուին առեւտրական դաշնագրոց և այլ խնդիրներու նկատմամբ։

Այս եւ ուրիշ միջոցներու շնորհիւ, կ'ըսէ Հաքիքաթ, տէրութեան ելմտացոյցը տարեկան մէկ միլիոն ոսկւոյ չափ շահ մը պիտի ունենայ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Զինուորական բժշկական վարժարանի տնօրէնին մէկ տեղեկագրոյն վրայ, Սպարապետ Ալի Սայիպ փաշա կայս. հրամանագիր մը ստացած է որով այն ուսանողք որք յետ այսորիկ երկու տարի մը և նոյն դասին մէջ պիտի մնան, առանց քննութեանց ընդունուիլ կարենալու, դպրոցէն ճանբուելով իբր հիւանդապահ զինուոր պիտի գործածուին բանակին մէջ։

Պ. ՊԷՐԺԷ

Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Պ. Պէրժէ, որ ասիական գաւառաց և Միջագետաց կողմերն ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ, երէկ Իսքէնտէրունի ուղեւորեցաւ։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անցեալները մայրաքաղաքիս մէջ խարդախութեան հետեւեալ դէպքը պատահած է.

Թէմալ պէյ անուն մարդ մը ի Պոլիս Մահմուտ Փաշա, Ճիտաճեան Գալուստ աղայի դիմելով ցոյց կուտայ հեռագիր մը, զոր այս վերջնոյն եղբայրն Հալէպէն ուղղած էր, փոխանակագրի ձեւով, իր հայուոյն 230 ոսկի վճարելու համար։ Գալուստ աղա նկատելով որ հեռագիրք վստահութեան վրայ հիմնեալ գործողութիւններ են, մօտակայ սեղանաւորի մը կը յանձնարարէ վճարել այդ գումարը։ Թէմալ պէյ շաբաթ իրիկուն մը ուշ ատեն կ'երթայ սեղանաւորին, որ կը յայտարարէ թէ օրը տարաժամած և հետեւեալ օրն ալ կիրակի ըլլալով երկուշաբթի ներկայանալու է։ Թէմալ կը պատասխանէ թէ նոյն օրը չպիտի կրնայ գալ, հետեւաբար իւր կնիքը պարզ թուղթի մը վրայ կոխելով յանձնէ սեղանաւորին և կը պատուիրէ նոյն դրամն յանձնել այն մարդուն որ պիտի ներկայացնէ փոխանակագիրն և իւր կնիքը։ Այս կերպիւ որոշեալ օրը դրամը կը վճարուի և հեռագիրն ետ կ'առնուի։ Մէկ քանի օր յետոյ Հալէպէ առնուած նամակի մը վրայ կը հասկցուի թէ այդ հեռագիր կեղծ էր և թէ Գալուստ աղա խարդախութեան մը զոհ գացած էր։ Անոր վրայ Ոստիկանութեան դիմում կ'ըլլայ և Թէմալ պէյ, որ Սամի Պէքիր անունով ի Ղալաթիա հիւրանոցի մը մէջ կը բնակէր, կը ձերբակալուի։

Այս հեռագրոյ պատրաստութեան մէջ մասնակցութիւն ունեցած է Վանայ հեռագրատան տնօրէնին որդին Ֆէթհի պէյ, որ այժմ կը հարցաքննուի։

Պէքիր Սամի էֆէնտի եւս պիտի դատուի։ Դատախազին կողմէ փաստաբան կարգուած են Թըրնկըր Սիմոն և Պապաճեան Պետրոս էֆէնտիները։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Սկիւտարի մէջ երկաթուղւոյ մը շինութեան ծրագիրը, զոր մատուցած է Պահրի փաշա, յաջող ճանբու մէջ է։ Առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ կը քննուի այժմ այդ ծրագիր որ յետոյ Նախարարաց խորհրդոյն պիտի ներկայացուի և անոր կայս. վաւերացման պիտի մատուցուի։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Պ. Պլումարդ, որ մայրաքաղաքս եկաւ, ոչ թէ աւստրիական դեսպանատան խորհրդականի, այլ առաջին քարտուղարի պաշտօնը պիտի վարէ։ Դեսպանատան խորհրդական Պ. տը Շիգէլ երէկ Վիեննա ուղեւորեցաւ արձակուրդով։

ՀԱՄԱՃԱՐԱԿՔ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Լ. Հէրըլտ կը գրէ իւր երեկի թիւով. «Ժանտատենդի ([illegible]) վախն անցաւ, բայց հիմակ ալ կարմրախտի ([illegible]) համաճարակի կը վախցուի։ Վերջերս յաճախ տեղի ունեցան կարմրախտի դէպքեր, որք շատ անգամ ալ կեղծմաշկութեան ([illegible]) աւելի մահաբեր հիւանդութեան հետ մէկտեղ կուգան։ Երեկ միայն չորս մահեր պատահեցան երկուց հիւանդութեանց այս միացումէն։ Այս համաճարակ առաւելապէս տղայոց վրայ կ'երեւի, և թէպէտ ճշմարիտ համաճարակի համեմատութիւնները չէ առած, գերմանական հիւանդանոցի բժիշկներն հրաման տուին որ գերմանական վարժարանն անմիջապէս փակուի։ Բժիշկները կը պատուիրեն նաեւ որ ամեներք իրենց սպասաւորաց վրայ հսկողութիւն ի գործ դնեն և անզգոյշ այցելութիւններն արգիլեն՝ վարակման վտանգէն ըստ կարի զերծ մնալու համար։»

Զինուորական Քննիչ Յանձնաժողովոյ անդամներէն Իսմէթ փաշա, որ Զ. զօրաբանակին քննիչ կարգուած էր, իւր հետեւորդաց հետ երէկ Պաղտատ ուղեւորեցաւ Իսքէնտէրունի ճանբով։

—Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Թունուզի օսմանեան հիւպատոս Տաուտ էֆէնտի՝ Վարնայէն, և Լոնտոնի օսմանեան դեսպանատան նախորդ առաջին քարտուղար Մէհմէտ Ալի Պէյ՝ Լոնտոնէն։

—Վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղը մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտեց Լէֆթէր անուն հելլենացի մը, որ ոստիկան Բաղըր էֆէնտիի մատը խածնելով վիրաւորած էր։

—Մալթայի օսմ. հիւպատոսը ծանուցած է Ափրիկեան Տրիպոլսոյ կուսակալութեան, թէ վերցուած է այն քարանթինան, որ նոյն նահանգէն ի Մալթա տարուած անասուններուն համար դրուած էր։

ԹԱՏՐՈՆ ԳԱՏԸ-ՔԷՕՅ

1889 Դեկտ. 10 Կիրակի գիշեր ժամ 3ին
ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ
ՆՈՐԱԿԱԶՄ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԽՄԲԻՆ
Մասնակցութեամբ Հռչակաւոր Ողբերգու.
Պ. Պ. Հ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ
ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ
Պ. Պ. ՄԱՂԱՔԵԱՆԻ ԵՒ ԿԻՒՐԵՂԵԱՆԻ
ԸՆԴ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ԱԶՆ. ՍԱՐԳԻՍ ԷՖ.Ի
ԱՐՏԱՔՈՅ ԿԱՐԳԻ ՓԱՌԱՒՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ
Ի ՆՊԱՍՏ
ԱՂՔԱՏԱՑ ԳԱՏԸ-ՔԷՕՅԻ

Հայերէն լեզուաւ
ԹԵՐԷԶԱ
Թատերգ. 5 արար Աղեքսանդր Տիւմայի
ՏԸԼՕՆԷՅԻ դերը պիտի ստանձնէ Պ. Պ. Հ. ԱԴԱՄԵԱՆ

ԱՆՁԻՆՔ

Տըլօնէյ	Պ. Պ. Հ. ԱԴԱՄԵԱՆ
Արթիւր	» Ե. Ֆասուլեաճեան
Սօրպին	» Պ. Պալթազարեան
Տիւլօ	» Թ. Թրեանց
Բավլօ	» Յ. Պէնկլեան
Շառայ	» Ս. Ջալըրճեան
Թէրէզա	Տկ. Ր. Նուարդ
Ամէլիա	Օր. Հ. Աստղիկ
Լավրա	» Տ. Մաղաքեան

ՄԱՐԴՍ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՉԷ
Կատակերգութիւն երգախառն ի մի արար

Ահա ձմեռն. Գատը գիւղի մէջ ոչ սակաւ արժանաւոր աղքատ ընտանիքներ օրական ապրուստի կարօտ օգնութեան կ'ըսպասեն, կը դողան կը զոփան ցրտին դէմ, ածուխ, փայտ, զգեստ և այլ նմանօրինակ պէտքեր կը խնդրեն պաղատագին, հիւանդներ՝ որոնք թշուառ կացութեամբ կը տառապին և դեղ դարման ու սնունդ կը հայցեն։

Ի մատակարարութիւն այս պիտոյից և ի սփոփանս այս ցաւոց, Մասնախումբս հրաւիրեալ է հայերէն լեզուաւ մի թատերական ներկայացում կազմակերպել գիւղիս թատրոնին մէջ։

Ի պայծառութիւն այս թատերական ներկայացման՝ որում Կիւլպէնկեան Ազնուաշուք Սարգիս էֆէնտի ազնուաբար իւր հովանաւորութիւնը շնորհած է, Մասնախումբս ամեն ջանք ու միջոց ի գործ դրած ըլլալով, կը յուսայ թէ Թատերասէր Ազգայինք պիտի փութան իւրեանց ներկայութեամբը պատուել սոյն հանդէսն, որոյ եղական յաջողութեան կրնայ մի մեծ ապացոյց ընծայել հռչակաւորն ողբերգու Պ. Պ. Հ. Ադամեանի մասնակցութիւն։

Տոմսակները կը գտնուին Զըպուդճեան Անդրանիկ էֆէնտիի դեղարանը։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ
ԲԵՐԱՅԻ

Վաղը գիշեր, «բարձր դասու երեկոյթ» ի Նոր Թատրոն Ֆրանսական Բերայի, ուր առաջին անգամ պիտի ներկայացուի

ԼԱ ՎԻ ԲԱՐԻԶԻԷՆ
LA VIE PARISIENNE

օպերէթն, որ Բարիզու մէջ մեծ յաջողութիւն գտած հռչակաւոր օպերէթներէն է։

ՎԵՆԵՏԿՈՅ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՏՊԱՐԱՆԷՆ
ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱԶՄԱՎԷՊ ԱՄՍԱԹԵՐԹԻ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
1890 ՏԱՐԻՈՅՆ
(Քառասուն եւ ութերորդ տարի)

Բազմավէպ ամսաթերթն պիտի հրատարակուի 1890 տարւոյն շրջանին մէջ մի և նոյն դիրքով. միայն թէ ամեն երկու ամիս մէկ մէկ թերթ պիտի աւելցուին սովորական թերթից վրայ։

Տարեկան գինն է 10 Ֆր. (4 րուպլ.) կանխիկ վճարելի։

Բաժանորդագրութեան տեղին է Ս. Ղազար ի Վենետիկ
Rédaction de la Revue, Venise, St. Lazar
և ի Սեղբոս խան, գրասենեակ Մխիթարեանց։ 3—5

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Փարիզ, 18 դեկտ.

Վաճառականութեան բարձրագոյն խորհուրդն, այսօր ի նիստ գումարեալ, վերջնապէս որոշեց հարցարանին յօդուածներն որ պիտի ղրկուի Ֆրանսայի ամեն Առեւտրական Սենեակներուն, ի կատարումն այն քննութեան զոր որոշուած է ընել ֆրանսական արհեստագործութեան վիճակին վրայ, թէ՛ ի Ֆրանսա և թէ օտար երկրաց մէջ։

Փարիզ, 19 դեկտ.

Վաճառականութեան բարձրագոյն խորհրդոյն յօրինած հարցարանին գլխաւոր հարցմունք հետեւեալք են.

1. Ո՞ր են այն երկիրք որք մասնաւորապէս կ'ընդունին Ֆրանսայի բերքերը բնական կամ գործուած վիճակի մէջ։
2. Ո՞ր են այն երկիրք որք իրենց բնական բերքերը կամ նախնական նիւթերն ի Ֆրանսա կ'առաքեն գործուելու համար։
3. Ի՞նչ հետեւանք պիտի ունենայ առեւտրական դաշնագրաց ջնջումն։
4. Այժմեան մաքսերը պէ՞տք է նուազեցնել թէ բարձրացնել։

Պերլին, 19 հոկտ.

Գերմանիոյ կայսրը [illegible] նայ, ինչպէս դիտաւորութիւն ունէր. կ'երեւայ թէ կը նեղուի թեթեւ ցըրտառութենէ մը, որ երկիւղալի հանգամանք մը չունի։ Բժիշկները քանի մը օրուան հանգիստ պատուիրած են։

Պրուսէլ, 20 հոկտ.

Հանքածուխի մթերքը բոլորովին սպառած է Լիէժի ածխահանքի հովտին մէջ. կը վախցուի որ մետաղագործական ճարտարութիւնը բոլորովին դադրի այս գաւառին մէջ։ Այդ դադար աղետալի հետեւանքներ կ'ունենայ Պելճիոյ համար։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 8 դեկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)		109	1/4
3 » » (վճառկնէն)		109	1/8
3 » Բարիզի » (պանքայի)		22	97 1/2
» » » (վճառկնէն)		23	5

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. [illegible] Սէրի		19	15
Պօրսայի գոցուելէն վերջը	»	19	15
Բերայի մէջ	»	—	—
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	19	16
Կէս օրին	»	19	16

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	46	32
Այս առաւօտ	46	32
Կէս օր	46	32

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	36	30
»	B. »	23	10
»	C. »	19	16

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ.	Լր.	4	16
Քրէտի Ժէնէրալ	Օսմ.	»	8	28
Պանք տը Քօնս.	»	»	7	16
Սօս. Շանժ է վալէօր	»	»	4	31
Թրամուէյ	»	»	184	
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	74	12 1/2
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ		»	—	—
Բաժնեթուղթ Լավրիօմի			126	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100	
20 Ֆրանքնոց	»	87	28
Անգլիական ոսկի	»	110	18
Իմբէրիալ	»	90	25
Քրիմից	»	51	10
Ռուպլի թղթադրամ	»	8	53
» արծաթ	»	77	25
Մէճ. արծաթ. (տարբ)	»	108	8
Վեցնոց	»	103	10
Հինգնոց	»	103	10
Մէթալիք	»	100	
Թասֆիյէ	»	7	30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 19 Դեկտեմբեր ժամ 3 վայր. 35 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87	67 1/2
» » 4 1/2 %	105	70
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	17	87 1/2
Օսմանեան երկաթուղի		75
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	512	50
Պանք Օթօման	535	
Գրէտի Լիօնէ	692	50
Իտալական Ռանթ 5 %	95	90
Հելլենական 5 %	477	50
Բրիօրիթէ Թիւրք	չկայ	
Եգիպտական միացեալ	473	75
Պանք տը Բարի	800	
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	406	75
Սուէզի ջրանցք	2330	
Չէք Լոնտրայի վրայ	25	22

Լոնտոն, 19 Դեկտեմբեր ժամ 6 վայր. — երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	97	9/16
Օսմ. » Սէրի Դ.	17	11/16
» » » » գոց	—	—
» » » Ա.	36	3/4
» » » Բ.	22	7/8
» » » Գ.	17	11/16
Փոխառութիւն 1877	101	1/4
Պանք Օթօման	1	5/16
Եգիպտական միացեալ (ինիֆիյէ)	93	11/16
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	103	7/16
Ցայրա Սանիէ	83	1/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	102	1/4
Հելլենական 5 %	93	1/2
Մօնօբոլ »	78	
Ռուսական 1889	93	1/2
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25	22

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 19 Դեկտ. ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87	66
Օսմանեան քօնսօլիտէ Դ.	17	90
Օսմանեան երկաթուղի	—	
Եգիպտական միացեալ	474	37

Վիեննա, 19 Դեկտ. ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	36	70
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	114	50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118	

Պերլին, 19 Դեկտ. ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20	35
Ռուպլ թղթադրամ	216	1/2
Օսմանեան երկաթուղի	82	70

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ
ՄԱՏՈՒՑԵԱԼ
ԱՌ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ
Ի ՆԻՍՏ Թ. 1 ԴԵԿՏ. 1881

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ազգային Պատկառելի Ժողովս ի նկատ առեալ Կաթողիկոսական վերջին ընտրութեանց ժամանակ տեղի ունեցած իրողութիւնքն, յապագային նոյնպիսի դժուարութեանց առիթ չտրուելու միջոցն խորհեցաւ տնօրինել հեռատես իմաստութեամբ։ Եւ առ այս՝ կազմեց իւր խորհրդարանական Յանձնախումբն, պաշտօն տալով նմա իմաստասիրել լրջօրէն զայս խնդիր, եւ գործադրելի ծրագիր մը ներկայացնել յիւր բարձր ատեան, ի նկատառումն, համաձայն իւր պաշտօնագրոյն որ յ13 Մայիսի 1886 ամի։

Յանձնախումբս՝ վերահասու ծանրակշռութեան պաշտօնին՝ որ կը յանձնարարուէր նմա, չվարանեցաւ ընդունիլ զայն, փափագանօք մատուցանելու Ազգին եւ Եկեղեցւոյ օգտակար ծառայութիւն։

Սոյն բարեյօժար դիտաւորութեամբ ձեռնարկեց գործի իմաստասիրելով ինչ որ այս մասին տնօրինուած էին ի հաստատութենէ անտի Սահմանադրութեան, յԱզգ. Պատկ. Ժողովոյն, եւ յառաջ քան զայն յԱզգ. Վարչութեանց անտի, յընտրական գործ Կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց։

Ի նկատ առեալ ապա այն դժուարութիւնքն որք կը տեսնուին ծագում ունենալ Թրքահայոց Սահմանադրութեան և Ռուսահայոց Բօլօժէնիէ անուամբ ծանուցեալ կանոնագրոյն միջեւ յընտրական գործողութեան Հայրապետին, խորհեցաւ թէ արդեօք կարելի չէ՞ր բառնալ զայնս կամ դարմանել, յանգելով յօգտակար եղանակ շահուց Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ։

Յանձնախումբս բաղդատելով զիրարու հետ Սահմանադրութեան վաթսներորդ յօդուածն որով գոգցես կը տրուի Ազգային Ժողովոյն Հայոց ի Թուրքիա մենաշնորհ ընտրելոյ զԿաթողիկոսն Մայր Աթոռոյ, ընդ վաթսներորդ առաջներորդ յօդուածոյն, որ կը տրամադրէ [illegible] ընտրութեան Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց, բնաւ տարակոյս չունեցաւ թէ վաթսներորդ յօդուածն կը բացատրուէր վաթսներորդ առաջներորդ յօդուածովն նոյն Սահմանադրութեան. ըստ որում Գահակալն Արարատեան Աթոռոյն, ըստ հնաւանդ սովորութեան Եկեղեցւոյ, պարտի ընտրուիլ ոչ եթէ միայն ի Հայոց որ ի Թուրքիա, այլ յամենայն Հայոց սփռելոց ընդ աշխարհ, որպէս զի իրաւամբ լիցի նա Կաթուղիկոս ամենայն Հայոց։

Իսկ Բօլօժէնիէ անուամբ ծանուցեալ կանոնագրութիւնն Հայոց որ ի Ռուսիա, ընդունելով հանդերձ թէ Հայրապետն ամենայն Հայոց պարտի ընտրիլ ի համազգային Ժողովոյ ամենայն Հայոց, կը պարունակէ սակայն տրամադրութիւններ՝ որք կը սեղմեն զընտրական իրաւունս յընտրութիւն Կաթուղիկոսի իւրոյ եւ Հայրապետի։

Յիշեալ տրամադրութիւններն արժանի բարեփոխութեան նկատելով հանդերձ, Յանձնախումբս միւս կողմանէ զգաց որ Սահմանադրութեան վաթսներորդ առաջներորդ յօդուածներն եւս բարեփոխելի են, ճշդելով մասնակցութեան ձեւն ու եղանակն, որպէսզի չ'մնայ թիւրիմացութիւն թէ Ազգ. Ժողովն Հայոց որ ի Թուրքիա, կը յաւակնի ինքն միայն կատարել զընտրութիւն Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց, կապտելով զանկապտելի իրաւունս ընդհանուր Ազգին, որոյ է նա մի մասն, թէեւ մեծագոյն։

Արդ՝ քանի որ Ազգ. Եկեղեցւոյ օրէնքն եւ բանականութիւն կը յայտնեն թէ մի մասն Ազգին չէ կարող երբեք ունենալ զմենաշնորհ ընտրութեան Հայրապետին ամենայն Հայոց, հետեւաբար՝ ինչպէս այլ մասունք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կը մասնակցին, նոյնպէս և Թուրքիոյ Հայոց ժողովուրդն պարտի մասնակցիլ ևեթ ընտրութեան Ընդհանրական Հայրապետին Հայոց։

Կը մնայ խնդիր թէ ի՞նչ կերպով պիտի լինի սոյն մասնակցութիւն Թրքաբնակ Հայոց. Սահմանադրութիւնն թէև Ազգ. Ժողովոյն կուտայ զայն իրաւունս, բայց չունի բացորոշ տրամադրութիւն վասն եղանակին։

Յանձնախումբս չտեսներ արգելք որ որոշուի եղանակ մը որ համաձայն գոլով հանդերձ սովորութեանց Եկեղեցւոյ մերոյ, որ է մասնակցութիւն ամենայն թեմորէից ի գործ ընտրութեան կաթուղիկոսի, Ազգ. Ժողովոյն մասնակցութեան սահմանադրական իրաւունքն ևս պահպանէ, նմա տալով վերջին խօսքն, յանուն Հայոց որ ի Թուրքիա, որոց ունի պատիւ լինիլ ներկայացուցիչ։

Եթէ սոյն եղանակն ընդունուի յԱզգային Ժողովոյն, ընտրական գործողութիւնն դիւրացած կը լինի, եւ գէթ այն կողմէն կը բարձուի ամենայն դժուարութիւն յապագայ կաթողիկոսական ընտրութիւնս։

Առ այս Յանձնախումբս ունեցաւ երկար խորհրդակցութիւններ. այլ տեսնուեցաւ որ հարկ էր կանխաւ իրազեկ լինիլ տրամադրութեանց Մայր Աթոռոյն. հետեւաբար դիմեց առ Վեհափառ Հայրապետն ամենայն Հայոց, մտերմական գրով՝ ի ձեռն Ամեն. Տ. Յարութիւն Պատրիարքի, խնդրելով որդիական ակնածանօք որ բարեհաճի իւր բարձր կարծիքն յայտնել մեզ այս մասին։ Յանձնախումբս բարեբաղդ է որ յաջողեցաւ ընդունիլ զիւր խնդրանաց կատարումն. Վեհափառ Հայրապետի պատասխանն գրուած է Հայոց Հայրապետի մը արժանի ոգւով, որ զխնդիրն բարձրէն կը նկատէ վեհ կերպով, եւ իւր կարծիքը կուտայ ոչ այլ ինչ ունենալով իւր նպատակ, բայց զշահ եւ զօգուտ Ազգային եկեղեցւոյն։

Այլ որովհետեւ կան ինչ ինչ լուսաբանելի եւ որոշելի կէտեր, զորս գրեթէ չէ հնար կատարել թղթակցութեամբք, այլ ի մօտոյ, բանիւ բերանոյ, ուստի եւ Խորհրդարանական Յանձնախումբս հարկ կ'զգայ առաքել ի Սուրբ Էջմիածին մի պատուիրակ, պաշտօն ունենալով բացատրել Վեհ. Հայրապետին զմիտս եւ զտրամադրութիւնս Հայոց Տաճկաստանեայց, եւ զհանգամանս յորս գտանի խնդիրն, եւ բերել զպատասխանի Նորին Ս. Օծութեան, ներկայանալի յետոյ՝ առ Պատկ. Ժողովդ պարտ ու պատշաճ տեղեկագրով։

Արդ այժմ որ Աստուածարեալ Հայրապետն մեր զերծած է ի նախնական հոգոց անտի յորոց շրջապատեալ էր ի սկզբան անդ գահակալութեան իւրում, բնական բերմամբ պաշտամանն ժամանակին, Յանձնախումբս կը համարի թէ հասած է ժամանակ արծարծել զկաթողիկոսական ընտրական խնդիր, և լի է յուսով թէ արդիւնաւոր պիտի լինի պատուիրակութեանն պաշտօն որ ի Ս. Էջմիածին, յանգելով մի եզրակացութեան՝ որ համապատասխան լինի Ազգ. Ժողովոյդ տեսութեանց եւ բաղձանաց։

Պատիւ ունիմք մնալ Ամեն. Սրբազնութեանդ և Ազգ. Պատկառելի Ժողովոյ, խոնարհաբար

Անդամք կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ
ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ-ՊԷՅ
ՅՈՎՀ. ՔԱՀ. ՄԿՐԵԱՆ
ՍԱՀԱԿ ՔԱՀ. Տ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ
ՅՈՎ. ՆՈՒՐԵԱՆ
Յ. ՄԷՐԻԷՄ-ԳՈՒԼԻ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ
Ի 27 Նոյեմբերի 1889

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՄՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

(Պատահական Թղթակցէ մը)

ԻԶՄԻՐ, 4 դեկտ.

Մեր ազգային գործերն այժմ ամուր ձեռքերու մէջ կը գտնուին։ Նոր վարչութեան ամեն ճիւղերուն մէջ անձանձիր ջանք եւ եռանդ կը տեսնուի մեր գործերը բարեկարգ վիճակի մը վերածելու համար։ Կարծես անձնիւր ներշնչեալ է Նելսընի պատմական հռչակաւոր խօսքերէ թէ «Ազգը կ'սպասէ որ ամէն ոք իւր պարտքը կատարէ»։

Քաղաքական Ժողովն որոյ անդամները պատուաւոր, լուրջ ու խոհեմ անձնաւորութիւններ են, Ազգային գործոյ դէկը ստանձնելէ վերջ իւրեանց ուշադրութիւնը դարձուցին Տնտեսական Խորհրդոյ կազմութեան վրայ՝ գիտելով թէ որչափ դժուարին եւ փափուկ գործ էր այս, այնչափ ևս իւրեանց մասնաւոր հոգածութեան կը կարօտէր։ Եւ արդարեւ սոյն պաշտօնին համար հարկաւոր էր այնպիսի անձեր ընտրել, որ ոչ միայն հասարակութեան վստահութիւնը վայելէին այլ նաեւ այս ծանր պաշտօնին պահանջած յատկութիւնները ունենային։ Քանզի նախորդ վարչութեանց հաշիւները քննել, եւ եւ հաւասարակշռութեան մը մէջ բերել անկարելի կը թուէր նոցա համար։ Երեսփոխանական Ժողովոյ ազդեցիկ անդամոց ոմանց ստիպմամբ Մեծ. Ստեփան էֆէնտի Նուպարեան հաւանեցաւ Տնտեսական Խորհրդոյ անդամակցութիւնն ընդունիլ։ Եթէ խնդիրը առեւտրական ընկերութիւն մը հաստատելու լինէր, Ստեփան էֆէնտիի մասնակցութիւնն ընկերութեան բաժնեթղթերու արժէքը և գինը պիտի բարձրացնէր։ Նուպարեան էֆէնտի գործունեայ, ուշիմ եւ լուրջ անձ մ'է, նա առաւել քան մի քառորդ դար Զմիւռնիոյ օսմ. կայս. պանքային մէջ պատուաւոր պաշտօն մը կը վարէ, և զանազան պարագաներու մէջ իւր մատուցած ծառայութեամբը սիրելի եւ գնահատելի ընծայած է զինքն։ Տնտեսական խնդիրներու մէջ նորա ունեցած բազմամեայ փորձառութեան համար քաղքիս հասարակութիւնը մեծ յոյս կը տածէր թէ նորա աջակցութեամբ մեր ազգային տնտեսական վիճակն ընդհուպ պիտի բարւոքէր։ Սակայն հազիւ հազ սոյն պաշտօնը ստանձնելով սկսաւ գործել, արդէն իւր հրաժարականը տալ պարտաւորեցաւ, քանզի անհուն աշխատութեան առջեւ՝ իւր ժամանակը չպիտի ներէր ազգային տնտեսական վիճակը բարեկարգելու փորձն իսկ ընել։ Վերջապէս ուրիշներու յանձնել պէտք եղաւ սոյն պաշտօնը հետեւեալ պայմանաւ որ Երեսփոխանական Ժողովոյ Ատենապետ Մեծ. Ղուկաս էֆ. Եսայեան, Քաղաքական Ժողովոյ Ատենապետ Մեծ. Ստեփան էֆ. Սպարթալեան, եւ նոյն ինքն Նուպարեան Մեծ. Ստեփան էֆ. Տնտեսական Խորհրդոյ վրայ պիտի հսկեն, անոնց աջակցելով։ Այս անշահասէր պատուաւոր և գործունեայ անձնաւորութեանց սոյնօրինակ պաշտօնի ստանձնումը, առհաւատչեայ մ'է որ մեր Տնտեսական ճիւղին մէջ զգալի փոփոխութիւն մը տեղի պիտի ունենայ դէպի բարելաւութիւն։ Սոյն Խորհրդոյ գանձապետ ընտրուած է Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Բարսեղեան։ Ազգ. Վարչութիւնը չէր կրնար աւելի լաւ ընտրութիւն մ'ընել, քանզի Յովհ. էֆ. մեծ եռանդեամբ և խնայողութեամբ Ազգ. գոյից եւ կալուածոց բարւոք մատակարարութեան համար կ'աշխատի, եւ հաւաստի եմք որ սոյն ազգասէր անձին հսկողութեան ներքեւ զեղծումներ չ'պիտի կրնան տեղի ունենալ։

Մեր երկսեռ վարժարանները նոր Տեսչին ուղղութեան և հսկողութեան ներքեւ կը յառաջդիմեն։ Մեծ. Տ. Միրաքեան հինգ տարի մանկավարժութեան ուսումն սորված է Գերմանիոյ մէջ, նա իւր բոլոր ժամանակը, գիտութիւնը, տաղանդը նուիրած է աշակերտաց կրթութեան գործին, իւր քանի մը ժամ դասերէ զատ՝ օրուան մէջ դասարանները կայցելէ, աշակերտաց եւ ուսուցչաց վրայ կը հսկէ։ Շատ անգամ կը տեսնես որ աշակերտաց քով նստած ուսուցչին դասախօսութիւնները մտիկ կ'ընէ, և եթէ դիտողութիւն մ'ընել հարկ լինի՝ դասախօսութիւնը լրանալէ զկնի ուսուցչին հետ առանձին կը խօսի։ Բաց յայսմանէ, շաբթուան մէջ մի օր երկսեռ վարժարանի ուսուցիչները միասին ժողովելով մանկավարժութեան վրայ անոնց կը դասախօսէ։ Ցաւալի չէ՞ արդեօք որ երբ Եւրոպիոյ մէջ ամենուրեք մանկավարժութեան համար ընդարձակ վարժարաններ հաստատուած են, եւ լուրջ անձնաւորութիւններ տարիներով կուսումնասիրեն զայն, մեր մէջ չ'գիտենք իսկ գնահատել սոյն ուսման ընծայած առաւելութիւնները, և կը յամառինք տակաւին հին նախնական մեթօտներով գոհանալ։

Երեկի դպրոցական հանդիսին մէջ, որոյ նկարագրութիւնն արդէն հրատարակած կը լինիք, հանդիսականք այնչափ գոհ մնացին վարժարանաց նոր տնօրէնին՝ պարոն Տ. Միրաքեանի բանախօսութենէն որ շատեր շնորհաւորեցին Ուսումնական Խորհրդոյ անդամներն, եւ ի մասնաւորի զՄեծ. Գարեգին էֆէնտի Փափազեան, այնպիսի տնօրէն մը ի պաշտօն կոչելնուն համար։

. . .

ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄՆ

ԺԹ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Սոյն խորագրոյն ներքեւ Գ. կի տը Մօբասան Ռըվիւ տը լ'Էքսբոզիսիօն Իւնիվէրսէլի մէջ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է որ մեծ աղմուկ յարոյց, և ընդհանուր մամլոյ մէջ վիճաբանութեանց տեղի տուաւ։

Բարուց վիպասանութիւնը՝ ներկայ ժամանակիս դիւտն է։ Սորա սկիզբն ծնունդ չ'առնուր Դաֆնիս ու Գլօէ բանաստեղծական հովուերգութենէն՝ որոյ վրայ կը հիանան նախնեաց հմուտ միտքերն ու զգայուն սրտերը զորս հնութիւնը կը գրգռէ, և ոչ իսկ Ոսկի Իշուն (Ane d'Or) ցնորական առասպելէն՝ զոր ընդլայնելով հեղինակեց նաեւ Աբիւլէ անկեալ մատենագիրն։

Դարուս սկիզբէն սկսեալ վիպասանութեան յեղաշրջման վրայ սոյն համառօտ տեսութեանս մէջ պիտի չ'աշխատիմ նկարագրել ինչ որ կը կոչեն արկածից վիպասանութիւնն՝ որ միջին դարէն սկսեալ կը հասնի մինչեւ մեր օրերը՝ ծնունդ առնելով ասպետական վէպերէ, զոր շարունակած է Օրիորդ տը Սքիւտէրի. յետոյ Ֆրէտէրիք Սուլիէ և Էօժէն Սիւ զայն բարեփոխած են, և հուսկ ուրեմն Ալեքսանտր Տիւմա հայրն, այդ հանճարեղ վիպասանն՝ հասուցած է զայն իւր աստուածացուցման։

Այսօր իսկ ոմանք, հինգ վեց հարիւր էջերու վրայ կատաղաբար իրենց գրչին ծայրէն կը թափթփեն անհաւանական և անփախճեան պատմութիւններ՝ զորս մատենագրական արուեստի ոչ մի սիրահար կը կարդայ։

Այս դրօսնող վիպասաններու դպրոցին մօտ, որք հազիւ երբեմն գրագիտաց հաւանութեան կ'արժանանան, այդ դպրոցին մօտ կ'ըսեմ որ իւր յաղթանակը կը պարտի բացառիկ տաղանդներու անսպառ երեւակայութեան, մշտաբուղխ խանդավառութեան, և գրքերու մշտաբորբոք հրաբուխին որ Տիւմա կ'անուանուի՝ մեր հայրենեաց մէջ իմաստասէր վիպասաններու շղթայ մը պարզուեցաւ, որոյ երեք գլխաւոր նախահայրերն են բնութեամբ յոյժ տարբեր ի միմեանց, Լըսաժ, Ժան Ժաք Ռուսօ և Աբէ Բրէվօ։

Լըսաժէն կը սերի այդ ինքնագլուխ և այլաբան մատենագրաց շարքն՝ որք դիտակն աչքերնուն բռնած և թղթի կտոր մը դիմացնին դրած՝ պատուհանէն դուրս աշխարհ կը դիտէին. սոքա ժպտող հոգեբաններ էին, աւելի հեգնական քան յուզող՝ որք արտաքին սիրուն պատկերներով և ոճոյ փայլունութեամբք կայտառ խամաճիկներ մեզ ցոյց տուին։

Այս դպրոցին մարդիկ, ազնուական արուեստագէտք, միակ մտահաճութիւն մ'ունին, այն է ցոյց տալ մեզի իրենց արուեստն, տաղանդն, հեգնութիւնն, նրբութիւնն և դիւրաբաղդայութիւնն։ Զաւոնք շռայլաբար կը վատնեն անդոյ էակներու շուրջը, էակք՝ բոլորովին երեւակայական եւ անշարժ՝ զորս իրենք կը կենդանացընեն։

Ժան Ժաք Ռուսօէն կը սերի իմաստասէր-վիպասան գրագիտաց մեծ ընտանիքն՝ որք, հին ժամանակաց ըմբռնման համեմատ՝ գրելու արուեստն ընդհանուր գաղափարաց ծառայութեան կը նուիրեն։ Կ'առնուն խնդիր մը, և զայն ի գործ կ'արկանեն։ Նոցա ցոյց տուած տեսիլն՝ կեանքէ քաղուած չէ, այլ յղացեալ, յարդարեալ ու ամբողջացեալ տեսարան մ'է՝ ցոյց տալու համար դրութեան մը ճշմարտութիւն կամ սխալը։

Շաթօպրիան՝ անբաղդատելի վարպետն, գրաւոր դաշնակութեանց երգիչն՝ որ նոյնքան խօսքով կը բացատրէ միտքն որքան բառերու հնչականութեամբ և զօրութեամբ՝ Ժընեւի իմաստասէրին մեծ շարունակիչն եղաւ. և Տիկին Սանտ այդ ցեղին յետին հանճարեղ զաւակն թուի լինել։ Նման Ժան Ժաքի իւր միակ փոյթն է խնդիրներ մարմնաւորել անձինքներով՝ որք ամբողջ գրքին գործողութեան մէջ մատենագրին համոզմանց պաշտօնական փաստաբաններն ըլլան։ Երազացնորք, բանդագուշակք, բանաստեղծք, քիչ դիտողք ու ճշգրիտք, այլ պերճախօս քարոզիչք, արուեստագէտք և հրապուրիչք, այս վիպասանք՝ այսօր իրենց ներկայացուցիչներն չունին բնաւ մեր մէջ։

Սակայն, Աբէ Բրէվօէն սկսեալ ունիմք դիտողներու, հոգեբաններու, ճշմարտախօսներու զօրաւոր ցեղ մը։ Արդի վիպասանութեան հիանալի ձեւը Մանօն Լէսքօ վէպին հետ ծնունդ առած է։

Այս գրքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով հեղինակն ի հանդէս կ'ելնէ ոչ միայն արուեստագէտ, և հնարագէտ նկարիչ՝ այլ յանկարծ առանց նախընկալ տեսութեանց, իւր հանճարոյն յատուկ զօրութեամբ և բնութեամբ՝ մարդկային էակաց անկեղծ և հիանալի զարթուցիչ մը կ'ըլլայ։ Առաջին անգամ ըլլալով մեզի նման անձանց խաբին, յուզիչ և անդիմադրելի տպաւորութիւնը կ'զգամք, որք ճշմարտութեամբ յափշտակեալք և ոգեւորեալք իրենց կեանքով ու մեր կենցաղով կ'ապրին, մեզի պէս կը սիրեն ու մեզի պէս կը տառապին գրքի մը էջերուն մէջ։

Մանօն Լէսքօ, այդ աննման հրաշակերտն, կնոջ սրտին այդ ահագին քննասիրութիւնն, ամենէն նուրբն, ճշգրիտն, թափանցիկն, կատարեալն, ճարտար յայտնին ու գուշակն ցարդ գտնուածներուն մէջ, այնպէս իմն պարզ, ճշմարիտ, և խորաթափանց եղանակաւ կը պարզէ մեր աչաց այդ թեթեւ, սիրատարփիկ, դիւրափոփոխ և կեղծիք ու հաւատարմութեամբ դրօշմեալ խառնակեցիկ կնոջ հոգին որ մեզ կ'ուսուցանէ միանգամայն բոլոր կանանց հոգիներն, զի նոքա ի մօտոյ թէ ի հեռուստ ամենքն ալ միմեանց կը նմանին մի քիչ։

Յեղափոխութեան ժամանակ, մատենագրութիւնը անկեալ վիճակի մէջ մնաց։ Դպրութիւնք խաղաղութեան ատեն կրնան ապրիլ, զի այդ ժամանակն միայն յարմար է խորհրդածութեան։ Բռնաբարութեան, կատաղութեան, պատերազմի եւ ապստամբութեան ատեն արուեստն կ'անհետանայ, բոլորովին կը նուաղի. որովհետեւ գազանական ոյժն ու միտքն չեն կարող իշխել միանգամայն։

Սակայն մատենագրական արուեստն վերստին յարեաւ շքեղափայլ յաղթանակաւ։ Բանաստեղծից լեգէոն մը ի վեր ելաւ իսկոյն, ինչպէս Ա. տը Լամարթին, Ա. տը Վինեի, Ա. տը Միւսէ, Պոտըլէռ, Վիքթօր-Հիւկօ և երկու վիպասանք. ի սոցանէ սկսաւ բուն իսկ իրական յեղաշրջումն երեւակայեալ և քննասիրեալ, կամ լաւ եւս պատմեալ արկածին միջեւ, երբ թէ սա կենաց պատմութեան սեպհական լինէր։

Այս մարդկանց առաջինն որ կայսերական դիւցազներգութեան ցնցումներու ժամանակ ծնեցաւ՝ Սթանտալ կոչուեցաւ. երկրորդն Օնորէ տը Պալզաքն եղաւ, ժամանակակից դպրութեանց հսկայն, մեծ՝ որպէս Ռապըլէ՝ որ ֆրանսական մատենագրութեան հայրն է։

Սթանտալ՝ յառաջընթացն լինելու արժանիքը պիտի ունենայ միշտ, զի նա բարուց նկարագրութեանց նախահայրն է։ Նորա թափանցող միտքն հիանալի ճշգրտութեամբ եւ պայծառութեամբ օժտեալ, եւ մարդկային կենաց գիտութեան մէջ ամենանուրբ եւ լայնածաւալ հմտութիւն ունենալով, իւր գրեանց մէջ նորանոր խոկմանց եւ իմաստից հեղեղներ հոսեցոյց. եւ սակայն այնպէս իմն բոլորովին անգիտացած է զարուեստն, զաղանիք՝ որ բացարձակապէս կը զատէ ի միմեանց մտածողն գրագէտէն եւ գերմարդկային զօրութիւն մը կուտայ գրական գործոյ, որ բացարձակ ներդաշնակութեանց անբացատրելի հրապոյրքն կուտայ անոնց եւ երկնային շունչ մը կը փչէ նոցա վրայ, շունչ՝ որ խօսքերու ծնունդ տուողի մը ի մի վայր ժողոված բառերուն հոգին է. անգիտացած է նաեւ ոճոյ ամենակարողութիւնն՝ որ գաղափարին անբաժանելի ձեւն է, եւ այնպէս իմն շփոթած է ճոռոմութիւնն արուեստագէտ լեզուի հետ՝ որ հակառակ իւր հանճարոյն՝ երկրորդ աստիճանի վիպասան մը կը հանդիսանայ։

Մեծն Պալզաք նոյն ինքը կարծես յայնժամ միայն գրագէտ եղաւ՝ երբ սանձարձակ երիվարի կատաղութեամբ սկսաւ գրել։ Յայնժամ գտաւ, առանց փնտռելու, ինչպէս անօգուտ տեղ և շատ դժուարաւ կ'ընէ միշտ, այդ ճկունութիւնն և այդ ճշգութիւնն որք ընթերցման քաղցրութիւնը կը բիւրապատկեն։

Սակայն Պալզաքի առջեւ հազիւ կը համարձակի մարդ քննադատել։ Հաւատացեալ ոք կարո՞ղ է յանդիմանել իւր աստուածն՝ տիեզերաց ամեն անկատարութեանց համար։ Պալզաք աստուծոյ մի նման բեղմնաւորիչ, զեղալից, անչափ և ապշեցուցիչ կորովամտութիւն ունի, այլ նա կ'ընծայէ աճապարանօք, սաստկութեամբք, անխոհեմութեամբք, անկատար յղացմամբք, եւ արարչի մը անհամեմատութեամբք որ ժամանակ չունի դադարելու՝ զկատարելութիւն փնտռելու համար։

Իւրմէ վերջը դպրոց մը կազմուեցաւ իսկոյն, որ պատրուակ առնելով թէ Պալզաք գէշ կը գրէ՝ ինք բնաւ չգրեց, եւ կեանքը ճշգրտապէս օրինակելը՝ կանոն կարգեց։ Պ. Շանֆլէօռի այս իրապաշտից ամենէն նշանաւոր պետերէն մին եղաւ, յորոց լաւագոյններէն մին Տիւրանթի յոյժ չնազըրգիռ վիպասանութիւն մը թողուց, Դժբաղդութիւնք Հանրիէթ Ժէռարի անուամբ։

Մինչեւ այն ատեն, ամեն գրագէտք՝ որք իրենց գրեանց մէջ ճշմարտութեան ազդեցութիւնը ցայտեցնելու փոյթ տարած էին, շատ քիչ զբաղած կը թուէին, ինչ որ ժամանակաւ կը կոչէին, գրելու արուեստին հետ։ Կարծես թէ իրենց համար ոճը՝ գրութեան մէջ տեսակ մը պայման էր՝ նիւթին յղացման մէջ անբաժան այդ պայմանէն, թէ ուղղեալ եւ ճարտար լեզուն՝ անբնական եւ անիրական երեւոյթ կուտար վիպասանութեան մէջ գտնուած անձանց՝ զորս բոլորովին փողոցի մէջ թափառող ռամկին նման կ'ուզէին ստեղծել։

Յայնժամ մի երիտասարդ, քնարերգակ տաղանդով օժտեալ, դասական հեղինակներով սնեալ, մատենագրական արուեստին յարեալ, ինչպէս եւ ոճոյ ու խօսքերու դաշնակութեան, չունենալով սրտին մէջ ուրիշ բանի սէր, հետազննին աչքով զինուած, այն աչքով՝ որ ամբողջութիւններն ու մանրամասնութիւններն, ձեւերն ու գոյներն միանգամայն կը տեսնէ, որ կը գուշակէ գաղտնի դիտաւորութիւններն, եւ գիտէ դասել եղելութեանց եւ շարժմանց կերպարանիչ զօրութիւնն՝ գիրք մը բերաւ ներկայացուց ֆրանսական մատենագրութեան պատմութեան մէջ, ամենախիստ ճշգրտութեամբ եւ անխալ յօրինմամբ զարգարեալ՝ այն է, Տիկին Պօվարի։

Առ Կիւսթավ Ֆլօպէր կը պարտի ամեն ոք արդի ժամանակաց քննասիրութեան եւ ոճոյ զուգաւորութիւնը։

Բայց ճշմարտութեան կամ լաւ եւս ըսելով հաւանականութեան հասնելու տենչն ու կռիւն՝ քիչ առ քիչ բերաւ մեզի այդ եռանդնավառ խուզարկումն՝ զոր այսօր մարդկութեան պատմութիւն կը կոչեն։

Արդի իրապաշտից նախահայրերն կը ճգնէին հնարել՝ կենաց եւ բնականին նմանելով, իսկ նոցա զաւակունք կը ճգնին կեանքն վերստին կազմել՝ ամեն կողմէ իրական եւ վաւերական մասունքներ հաւաքելով, եւ զանոնք կը ժողվեն անկարծելի յամառութեամբ։ Ամենուրեք կ'երթան ի խոյզ եւ ի խնդիր, կ'նմանին մի մի սակառիկ բարձած փերթաքաղներու (chiffonier) նման։ Աստի կը հետեւի որ նոցա վիպասանութիւնք զանազան միջավայրերու մէջ պատահած անցից մանրանկարներն են, որոց ծագմունք՝ բնութեամբ տարբեր ի միմեանց կը բաժնան այդ գրքէն ուր ամփոփուած են նոքա, հաւանականութեան յատկանիշն ու համացեղութիւնն՝ այդ նկատմամբ հեղինակք ամենէն աւելի պարտին ի խնդիր լինել։

Ժամանակակից վիպասանից մէջ ամենէն աւելի մասնաւորներն, որք գրական պայքարին եւ պատմութեանց գործածութեան մէջ կարի նուրբ եւ ամենազօրաւոր արուեստ ի կիր արկին՝ Կոնքուր եղբարք են անկասկած։ Օժտեալ միանգամայն ջլապինդ, կորովի եւ թափանցող բնութեամբ՝ յաջողեցան ցոյց տալ, զերդ մի գիտնական որ նոր գոյն մը կը հնարէ, կենաց այնպիսի նուրբ երանգներ՝ որք իրենցմէ առաջ գրեթէ անծանօթ էին։ Արդի սերնդեան վրայ նոցա ազդեցութիւնն յոյժ մեծ է եւ թերեւս խռովիչ, զի ամեն աշակերտ որ վարպետին եղանակն կը չափազանցէ՝ կ'ինկնայ պակասութեանց մէջ՝ յորոց փրկուեցաւ իւր իսկ վարդապետական յատկութեամբք։

Էմիլ Զօլա բնութեամբ աւելի զօրաւոր, անսահման, աւելի մոլեալ, այլ ոչ այնքան փափուկ՝ գրեթէ մի և նոյն եղանակաւ կը վարի. Ալֆօնս Տօտէ, աւելի ճարտար, հանճարեղ, շատ փափուկ եւ անօսր, այլ ոչ այնքան անկեղծ ձեւով, եւ մի քանի աւելի երիտասարդ անձինք, ինչպէս Պարօնայք Պուրժէ, Պոնիէռ եւն եւն. կ'ամբողջացնեն եւ կարծես կը լրացնեն արդի վիպասանութեան այդ ահագին ընթացքն՝ միշտ ճշմարտին դիմելով։

Մասնաւոր դիտմամբ չեմ յիշեր զՊիէռ Լօթի որ արձակախօս նկարիչ բանաստեղծից միակ իշխանն է։ Իսկ Նորելուկ վիպասանք փոխանակ ամենակուլ հետաքրքրութեամբ կենաց դիմելու, եւ իրենց շուրջն ամենուրեք անյագաբար դիտել տեսնելու զնա, և փոխանակ, ըստ իւրեանց բնութեան զնա վայելելու կամ անով տառապելու՝ մի միայն իրենց անձն կը տեսնեն, եւ իրենց հոգին, սիրտն ու պակասութիւնները կը դիտեն լոկ, եւ կը հռչակեն թէ վերջնական վիպասանութիւնը ուրիշ բան պէտք չէ լինի՝ այլ միայն ինքնակենսագրութիւն։

Այլ որովհետեւ միեւնոյն սիրտն ամեն կողմէ դիտուելով մի եւ նոյնը կ'երեւայ միշտ, ու բնաւ անսպառ նիւթեր չհայթայթեր, եւ որովհետեւ մի եւ նոյն հոգւոյ տեսիլն տասն հատորներու մէջ կրկնուելով յոյժ անտանելի միօրինակութիւն կ'ունենայ՝ անոր համար արուեստական գրգռութեամբք եւ ամեն ջլախտութեանց յանդիման պաճուճանօք սեթեւեթեալ յափշտակութեամբ կը ջանան նորանշան եւ այլանդակ հոգիներ մտցնել նոցա մէջ, եւ կը ճգնին արտայայտել, ամենանուրբ, այլափոխեալ, նկարագրական ու նորօրինակ բառերով։

Կը հասնինք ուրեմն եօն նկարագրութեան, այդ քննասիրութեան սաստկութենէն անհրաժեշտաբար աճած եօն, այդ եօն յորում մտային հիւանդութեանց ամեն գաղտնի ժահերը կը պատուաստեն։

Այս գուշակեալ գրեանք, եթէ ի լոյս ելնեն, ինչպէս որ կը գուշեն, միթէ Ռուսօյի եւ Պէնժամէն Քօնսթանի այլանդակեալ թոռները պիտի չըլլա՞ն։

Այդ դէպի պարծենկոտ անձնականութիւնն եղած ձգտումն (tendance) —որովհետեւ այդ քօղարկեալ անձնականութիւնն է որ ամեն երկասիրութեանց արժանիքն կը կազմէ, զոր հանճար կամ տաղանդ կը կոչեն— այդ ձգտումն՝ միթէ անկարողութեան ապացոյց չէ՞ դիտելու եւ իւր շուրջն ցիր ու ցան կեանքը քամել խմելու զերդ բազմատանի պոլիպոդին։

Եւ այս սահմանն՝ որոյ ներքեւ ամփոփեաց Զօլա այն մեծ ճակատամարտին մէջ զոր իւր գաղափարներուն համար մղեց՝ ճիշդ ու ճշմարիտ պիտի ըլլայ միշտ, որովհետեւ նա կրնայ պատշաճիլ գրական ամեն արտադրութեանց ու ամեն բարեփոխութեանց զորս ժամանակն պիտի ծնցնէ. վիպասանութիւն մը՝ բարուց հայելոյն մէջէն թափ անցեալ բնութիւնն է։

Այս բարքը, ամենատարբեր յատկութիւններ կրնայ ունենալ եւ փոփոխիլ ըստ ժամանակաց, բայց որքան շատ կողմեր (facettes) ունենայ պրիսմայի (prisme) նման՝ այնքան աւելի բնութեան տեսիլներն, իրերն, ամենազգի գաղափարներն ու էակները բնականին երեւոյթով պիտի ցոլացնէ, եւ այնքան աւելի մեծ, հետաքրքրական ու նոր պիտի ըլլայ։

ԳԻ ՏԸ ՄՕԲԱՍԱՆ
Թարգմանեց
ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՍԻԼԵԱՆ

ՏՈՔԹ. Ն. ԷՍՄԷՐԵԱՆ, ակնաբոյժ, նախկին օգնական Բարիզի հանրահռչակ ակնաբոյժ Տր. Վէքէրի, ամէն օր կէս օրէն վերջ կը գտնուի Պոլիս, Պահչէ-գաբու, Ալէքեան դեղարանը, Մեծ-Մաքսատան դիմաց։ 916 6—6

ՏՈՔԹ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Գաւառաց մէջ շատ տարիներ քաղաքային բժշկութեան պաշտօնն յաջողապէս վարելէ յետոյ, այժմ Կ. Պոլիս հաստատուած է, և իւր բնակարանն (ի Վլանկա, Յունաց Ս. Թորոս եկեղեցւոյ կից,)՝ հիւանդներ կ'ընդունի ձրիապէս՝ չորեքշաբթի արտաքին հիւանդութեանց համար, և շաբաթ օր ներքին հիւանդութեանց համար, մինչև կէս օր։ Վկայեալ աղքատ հիւանդաց վրայ վիրաբուժական գործողութիւններն ևս ձրի կը կատարէ։ Շաբթուն միւս օրերը մինչեւ կէս օր հիւանդ կ'ընդունի, մասնաւորապէս ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք, մանկաբարձութիւն, և վիրաբուժական գործողութիւնք.—քարահանութիւն, խեղաբուժութիւն, լուսնոտութիւն, ևն. որոց վրայ յատուկ փորձառութիւն ունի։

768 7—20

ՏՐ. ՔՆՈՐՍԻ

Հակատենդային դեղ, շինուած ի ձեռն

Մայտըր Լուսիուս Պրունինկի, ի Հէօխըստ, Գերմանիա, որ միակ իրաւունք ունի սոյն դեղի պատրաստութեան, պաշտպանեալ արքայական արտօնագրով։

Տր. Քնորսի Անթիփիրինն, երիտասարդաց համար 1 էն 2 կրամ կ'առնուի՝ ջրի կամ ուրիշ ոև է ըմպելիքի մէջ լուծուելով, և ամէնէն ազդեցիկ ու ամէնէն ծանօթ դեղն է գլխու ցաւի, անդարի, ջղային ցաւի, յօդացաւի, ժանտատենդի, և ուրիշ շատ հիւանդութեանց մէջ լաւագոյն հականեխիչ դեղն է։ Ջերմապէս կը յանձնարարուի Բժշկական համալսարանէն։

Կը գտնուի ամէն ծանօթ դեղագործի և դեղավաճառի քով։

Տր. Քնորսի Անթիփիրինի վրայ փնտռել Առիւծի պատկերը։ Իւրաքանչիւր տուփ անպատճառ կը կրէ Տր. Քնորսի ստորագրութիւնը կարմիր տառերով։

Զգուշանալ կեղծերէն։ 515

ՍԻՏՊԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Ելըտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սիդոլ և Փօսէն,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձել ընել, այլ համաձայն ուրիշներու փորձերուն և այն յիշած որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօր. ձկան իւղն, իր այդ վիճակին մէջ դիւրաւ խմելով և մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հռչակած է, մասնաւորապէս այս յաջող պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԵՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Երզագ անպարը իչուն ալընաճագ միւթէնէվվի իւլէքինս թագրիգլերին գաբըրը գալմըշ քեանունի էվվէլին օն իքինճի սալը կիւնի վիրիլէճէկինէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտան նիհայէթ թօգուզա գատար Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 Քեանունի էվվէլ 305
318 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԸՐԱՍՔԵՐԻ

Միւպայեա օլունաճագ եէթմիշ պին գըյէտէն սէքսէն պին գըյէյէ գատար նոհուտըն պէհէր քիլօսը էսլի փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քեանունի էվվէլին օն իւչիւնճիւ կիւնի գարարը գաթիյէսի վիրիլէճէկինէ վէ կիւնի իչյաջէ պէլ թէնզիլէ գապուլ օլունաճաղընտան իհալեսինէ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 քեանունի էվվէլ 1889 927
Նօ. 21 1—3

50 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

Օ Գրուասան, 94, Եիւքսէք Գալտըրըմ, Վոյվոտայի դիմաց

Ձմրան համար արանց եւ տղայոց վերարկուներու և զգեստներու ահագին մթերք, 50% տարբերութեամբ ուրիշ խանութներէն։

	Ղրշ.
Ձմրան գծաւոր բանդալօն, ընտիր ձև և կարուածք	45
Պատրաստ Ռօպ տը չանպըը, արտասովոր գին	90
Պաշտօնական զգեստ, ռըտէնկոտ, բանդալօն և ժիլէ՝ Սըտանի կերպասէ	220
Բուն Թիֆթիքէ բալդօ, ամբողջ բուրդ, մինչեւ հիմա չտեսնուած գին	210
Գասդօր բալդօ մէջը սադէն կամ Ֆլանէլ. Սըտանի կերպաս, չլսուած գին	170
Ֆրիզէ բալդօ ամբողջ բուրդ, սքանչելի ձեւ	160
Բօլըրին բալդօ գեղեցիկ հովինդէ, ամբողջ բուրդ, ոչինչ գին	120
Էլպէօֆի կերպասէ բանդալօն ամբողջ բուրդ	60
Ռուպէի կերպասէ բանդալօն շատ վայելչաձեւ	70
Ձմրան բալդօ, մէջը Ֆլանէլ, ամբողջ բուրդ	115

Ահագին մթերք տիկնանց և օրիորդաց վերարկուներու և ժակէթներու։—0

Գրուասան վաճառատունը նոր միջոցներ ձեռք առած է, որով կարող է գաւառներն ալ ղրկել խնդրուած ապրանքները։ (24)

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐՆ ՀԵՇՏԱԲՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ

Լոգարանի եւ արդուզարդի համար

Այս աղերն, առողջապահական մեծ յատկութիւններ ունենալով, շատ անուշ կ'ընեն ջուրն և հեշտաբոյր հոտ մը կուտան նմա:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐԸ անմիջական ազդեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պահպանելու համար մորթը, թաւշանման ընծայելով զայն, և գոյնին տալով գեղ ու թարմութիւն:

Արեւելեան Անուշահոտ Աղերը գործածելու են ՀԻՒԱՆԴԱՑ ՍԵՆԵԿԻՆ ՄԷՋ, զի կը նպաստեն օդը զովացնելու և հաճոյ են հոտոտելեաց:

Այս աղերուն հականեխական յատկութիւնները շատ օգտակար են մորթի հիւանդութեանց:

Ս. ԹՐԱՎԱՏՕ և ԸՆԿ. 27, Ճէօրճ Սդ. Լոնտոն

Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի թրամուէյից, Թիւ 65 և 97, Ղալաթիա: 68

L'ԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ — L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ

ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

61, ՌԷՊՈՒՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ	ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՅՍՕՐ ԵՂԱԾ Վ. ՃԱՐՄՈՒՆՔ
80.000.000 Ֆրանք	1.500.000 Ֆրանք

L'ԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մ'ունեցած է: Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն:

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմազան են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Նրաշխաւորութիւնք և Գլխաւճարք՝ փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, զինուորական ծառայութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն: Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1884 Յունուար 1 էն:

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս Էֆէնտի Անպարճեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40, Պահչէ Գաբու, Պոլիս: 903

«ՖՕՐԹՈՒՆԱ»	**«ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԷՐ»**
Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն	Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն
Հիմնեալ ի Պերլին յԱմին 1868	Հիմնեալ ի Տիւսէլտորֆ, 1845
Դրամգլխ. 1.875.000 Ֆր.	Դրամգլխ. 3.750.000 Ֆր.
Պհեստ. դրամ 1.337.000 »	Պհեստ. դրամ 3.099.367.15

Ընկերութիւնքս որք միացեալ են Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ կ'ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամամթերներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, խիստ շահաւոր պայմաններով:

ՀԱՆԶԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Հիմնեալ ի Համպուրկ յԱմին 1874

Դրամագլուխ	3.750.000 Ֆր.
Պահեստի դրամ	600.000 »

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, ամենաշահաւոր պայմաններով: 583

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ. ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց. ի Պոլիս, Պաղչէ-Գաբու Րասիմ Փաշա Խան, Թիւ 13 և 14:

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱԶԱՔ

ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ՊԱՍՏԻՅԼՆԵՐՆ

ՆՈՐՎԵԿԻԱՑ ՄԱՔՈՒՐ ԽԵԺԻՂԻ ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ

Որք ընդունելով եւ ուսումնելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Պրոնշիդի, Դուլի, Շնչարգելութեան, Ձայնի կերկեռման, Խաչակատարի եւն: Ամէն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ՊԱՍՏԻՅԼՆԵՐՈՒ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խայծղանի այլ եւ այլ շաքարահատերն

ԱՆՊԱՏՇԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

Խայծղանի շատերուն

1. ՍԱՌՍՈՒՌԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆ, ուստից՝ լեղին խայծղանի կարգը և անըստնելի զտուած նր ատ նեար երկի ուր կը նինուն մէջ չլուծուելով կ'ե [illegible] ստամոքսը կ'իջնան, ուստից դոյն ինչ խայծղան հաղորդեն ու ընդունակն խոզովակաց որոց սահմանեալ են.

2. ԽՈՂՈՎԱԿԻՆ ՄԱՍԻՆ խայծղանի հատիկները կը մտնեն ստամոքի մէջ և զայն բեռնաւորելով շաքարով և թեղայիննի նիւթերով, յառաջ կը բերեն ստամոքսի անհանգստութիւններ.

3. ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակուին այս հատիկներուն պատճառած անհանգստութիւնք և յառաջ կը բերեն Բորբոքումն, Վէրք, Խիթ, եւն. իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի պատճառաւ.

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՔ

Ժէրոտէլի Բաստիյլներու

Ա. ՇՆՉԱՓՈՂՆԵՐՈՒՆ մէջ ժէրոտէլի բաստիյլներու գոլորշի, ներք մեծապէս կը ներգործեն իրենց առողջարար և կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը շնչուին ու կը ծծուին:

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մէն մի շնչառութեան կը հասնին ժէրոտէլի բաստիյլներու գոլորշիներն և բնականապէս տարածուելով անմիջապէս ի գործ կը դնեն իրենց վերյատուր ազդեցութիւնք.

(Բարիզի բժշկաց ն ամէնն [illegible] որ [illegible], կազեթ տը Օբիթօ. այսպէս կը խօսի բաստիյլներուն վրայ. «Ալ ժէրոտէլ պարզ միջոց մը գտած է խայծղանը մոցնելու համար շնչափողերու ամենէն նուրբ թալերուն մէջ, առանց պարունակելու վնասակար նիւթեր: Այս պաստիյլներով խայծղանին ազդեցութիւնն այնքան արագ է որ քանի մը Բաստիյլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու»)

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՆ անհրաժեշտ են ամեն անոնց որք ձայնիրնին կը յոգնեցնեն, արձակ օդի մէջ կ'աշխատին կամ իրենց պարապմանց պատճառաւ ստիպուած են գրգռիչ գոլորշի եւ կամ փոշիներ ծծել, ինչպէս Գործաւորք, Զօրականք, Կառավարք, Երգիչք, Դերասանք, Ուսուցիչք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, [illegible], Դատաւորք, Երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւն եւն:

Տարին 100.000է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բաստիյլներով եւ Գ. Ժէրօտէլ 40.000է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի:

Ժէրոտէլի Բաստիյլներն են [illegible] միակ բաստիյլներն որք վարձատրուած են Փարիզու 1878ի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ [illegible] և բոլոր խորհրդոց [illegible] [illegible] բժշկական [illegible]:

Խորտակելի տուփ կը պարունակէ 72 Բաստիյլ. Ինչպէս և մանրամասն գործածութեան եղանակը: Մասնաւոր, գործ-ցանի նշանը

Ա. ԺԷՐ ՏԷԼ, դեղագործ [illegible] (Ֆրանսա)

Կ. Պոլիս՝ Պոն Մարշէ. Դեղագործական Մթերանոցն, Ն. և Ժ. Քանզուք եղբարք, Թիֆեաս, Նեսլոս, Թեաորրիտես, Վ. Էնսան Քասապեան, Տ. Մ. Մեզիլի, Ց. Գոսդորիադես, Ա. Պեզդորիտես, Նեսդոլոս, և Ընկ. 696

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4.000.000, Վճարեալ վնասներն իբր 30.000.000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէճեան խան, Գամպոսթի Պանդոյին դիմաց:

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի

186 ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

NUBIAN BLACKING
Produces a
POLISH
without
Brushing
Equal to
PATENT
LEATHER
On BOOTS, SHOES
And
LEATHER GOODS
NUBIAN
IS WATERPROOF.

Խիստ յարմար է ներկելու համար կօշիկներն որք առաջին անգամէն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու: Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ: Կօշիկներն անթափանցելի կ'ըլլան ջուրի և խոնաւութեան: Տիղմը կամ ուրիշ աղտեղութիւնները դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը:

Այս ներկը կը յարմարի արանց և կանանց ամէն տեսակ կօշիկներու: Կարելի է գործածել զայն նորոգելու համար ճամբորդութեան կաշեամանուկները:

Գործածման եղանակ. Ներկելի առարկայն խնամով սրբել, այնպէս որ հին ներկէն հետք չմնայ: Ապա փայլուն հեղուկէն քսել, կա'մ ասղանքի կտորով մը կա'մ վրձինով: Թրջուած մասերն գրեթէ ինքնին կը չորնայ:

Զգուշանալ կեղծերէն.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. ոյվոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա: 78

[illegible] ԵՒ ՄԱՆՉՍ

HUILE DE HOGG

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, Թոքախտ, Թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ գաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. Նաեւ տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի:

Զգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահադիտական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդու և ախորժ համ տալու համար շինուած են: Այն իւղերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն գրգռելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ:

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շշերով կը ծախուի: Պահանջել հօկի անունը և Բարիզի բժշկական ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լըսիւէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի: Տեղս Ուստայի եւայլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի:

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հօկի մորուի ձկան բնական իւղի շշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուսկէ այս մասին ու չարդուրութիւն գործարանին նշանը: ընէրուէ:

[illegible] Գ. ՏՈՒԼԷՕ, Պոլիս 693

ՄՕՐՈՒԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

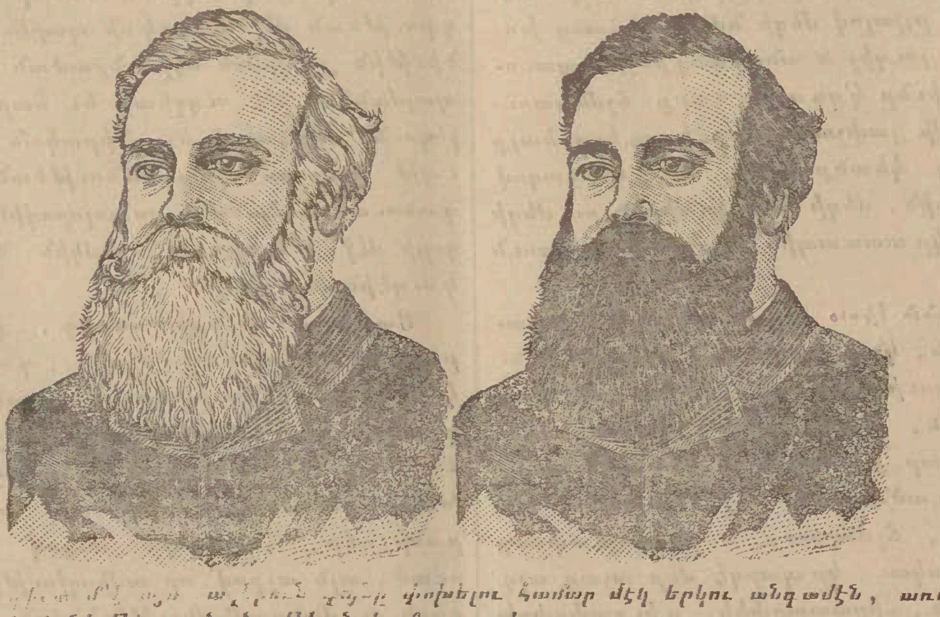

Նոր [illegible] մէջ այս [illegible] փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ ո և է նիւթի գործածութեան կամ լուացքի,

ՇԱԳԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆԻ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Այս նոր ներկը բաղկացեալ է միայն արմատներու և խոտերու նիւթէ: Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ շագանակագոյնի կամ թանձր սեւի:

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն որչափ գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ: Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամէնէն բնական երևոյթը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի դերև հանել: Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ, թեփը կ'անհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազային մորթին: Ուշադրութեամբ կարդալ

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Որուակը երերցնել գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն դնել սկաւառակի մը մէջ, յետոյ բարակ պզտիկ սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած բուրդով մը թեթև կերպով մազերուն վրայ անցունել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին: Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը չորնայ: Բոլոր մազերը մէկ չըլլալով, ոմանք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է: Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ըլլայ: Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթը անգամ մը հեղուկէն գործածել: Նոյն եղանակը գործածելու է մորուքին և պեխերուն համար: Պէտք չկայ գլուխը լուալ գործողութենէն առաջ կամ ետքը: Բնականաբար վերջին գէզքն և ձեռները լուալու է առ ի զգուշութիւն:

ԾԱՆ. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործողութենէ ետք, գլուխը ուլալու է քիչ մը աղովով, ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թեթեւապէս թըրջած սպունգ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս:

ԿԵԴՐՈՆԵՐԵՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա: 77

ՀԱՐՄԸՆԵԿԱՆ ՕՏԸԿՈԼՕՆԻԱ

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՑԻՉ, ՄԱՔՐՈՂ, ԴՈՅՆԸ, ՄԻՏՔ ՕՏԸԿՈԼՕՆԻԱ, ՄԻՏՔ ԹԱՐՄ:

Ընդամէն մը փորձը պիտի համոզէ ամէն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամեն հեղանիւթներէ և բազմաթիւ փոշիներէ: Առաջին անգամ գործածելուն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի իսկոյն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուըները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարինի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ: Սպանի գրգռիչ յատկութիւնները մը հանգարտեցունէ: Ընհետ կ'ընէ մորթի սեւուքը, երեսի և ձեռքի ցանները, արեւայրուքը, և ուրիշ ամեն բրտութիւն և բծաւորութիւն: Եւ այս ամեն բանով՝ անկարելի կ'ըլլայ մատնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուած է:

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Soutnampton Row). Նիւ-Եօրք Բարիզ ու Նիւ-Եօրք: Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով:

Կը վաճառուի [illegible] եղբարց Բրիտանական դեղարանը, 433 Մեծ փողոց Բերա, Խաւան Քարուճեան, [illegible], Պ. [illegible] 93 և 97. Փռչիպէն [illegible] 77 [illegible] 183 [illegible] Բերայի [illegible] նի քով՝ Բերա Մեծ փողոց Թիւ 428: 61

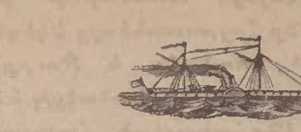

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլ և Միջերկրական միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Աֆրիքօ	3000
Ֆէրոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նեբթիս	3000
Սեսոսդրիս	3250	Բէրա	3000
Թիպս	3250	Լոդիւս	800
Մակտալա	3250	Օլինտա	800
Մարիօթիս	3250	Սեփիլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.

Ուիթօլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

276 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

Արտօնատէր՝ Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

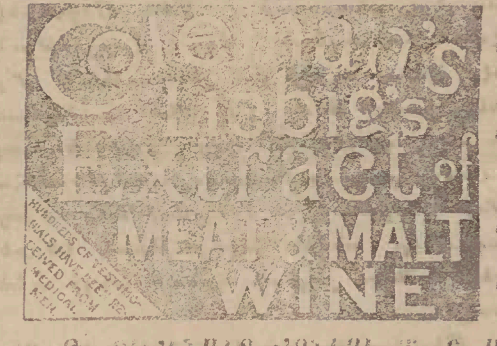

Coleman's
Liebig's
Extract of
MEAT & MALT
WINE
HUNDREDS OF TESTIMONIALS HAVE BEEN RECEIVED FROM MEDICAL MEN

ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ հեշտահամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, և Լիեպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այսպէս սնուցանող, զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս.

Բժշկական Համալսարանն հաւանած է նմա և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է. ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ ղրկած են իրենց վկայութիւններն: Ահա կը թարգմանենք վկայութիւնս տարբեր

Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆՍԻ Փ. Ր. Ս. Ս. Լ. Լ. Մ. Ք. Ս. Ր. Ճ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Րոտ և 24 Համիլդըն Սդուէյր

Պրայընհիա, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք — Ի նկատ առնլով խորդախ մըցման մը հանած ցանացան լուրերը, կը փափաքիմ յայտնասպէս ըրուցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութենէն: Քանի քանի անգամներ տեսած եմ անոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարտ գիտեմ (առանց մուզի) չպիտի կրնար տալ.

Ընդունեցէք, և այլն և այլն.

Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆՍ

Ի վերջոյ, մայրաքաղաքիս գլխաւոր բժիշկը ջերմապէս յանձնարարած եմ զայն:

Հարցնել ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիէպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն.

Դիմեցէք ստորագրելոյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլիմըն և ընկերութեան գործարանին Ս. Ճորճօ Նորուիչ և Լոնտոն:

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից. Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

THE CROWN PERFUMERY COMPANY

ԼՈՆՏՈՆԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ «ԾԱՂԿԱՓՈՒՆՋ ԼՈՆՏՈՆԻ «ԹԱԳ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Այս գոյացութիւնները շատ խիտ են, և անբաղդատելի են իրենց բուրման առատութիւն և տեւականութիւն: Ահաւասիկ անոնցմէ մէկ քանիին անուններն.

ԹԷՆԿԸ ՎՈՒՏ (Թէնկլի փայտ)	ՄԱԹԻՈԼԻԱ
ՎԱՅՕԼԷԹ ՎԻՈԼԷԹ (Մանիշակ անտառաց)	ՃՈՔԻ ՔԼԸՊ
ԼԻԼԻ ՕՎ ՏԸ ՎԱԼԷՅ (Շուշան հովտաց)	ԷՍ. ԲՈՒՔԷ
ՃՈՒԱՅԸ ՌՕԶ (Ճերմակ վարդ)	ՄԱՐԿԱՐԻՏԱ
ԳՐԻՊ ԼԷՅԿ ՊԼՈՍՍԸՄ	ԻԼԱՆ ԻԼԱՆ
ՃՈՒԱՅԹ ՀԷԼԻՈԹՐՈՓ	ՕՐԲՈՆԱՔԸ
ՄԹԱՅ ՌՈՔՍԻ	

Այս և այսպէս ուրիշ հոտաւէտ նիւթեր մեծ հռչակ հանած են եւրոպայի արքունեաց, ազնուականութեան և բարձր դասուն մէջ, իրենց հոտին փափկութեան և տեւականութեան համար:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈԼՈՆԵԻ ՋՈՒՐ: Ուրիշ և է գործարաններէ ելածէն գերազանց: Մէկ փորձ միայն կը բաւէ:

ՕՐԱԼԻՆ ՓՈՇԻ ԴԷՄՔԻ ՀԱՄԱՐ: Այս փոշին յաջողածէ մինչեւ հիմա բոլոր գործածուածներուն աւելի և ընդունուած է ազնուականութենէն և բարձր դասէն: Դէմաց գոյնին փափկութիւն կուտայ, առանց հետք թողլու, մորթը կը պահպանէ արեւէն, հովէն, և փշտիկները կ'արգիլէ:

Կեղծերէն զգուշանալու համար, պէտք է դիմել միայն Կ. Պոլսոյ միակ գործակալին ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

231 Անգլիական ընդհանուր Մթերանոց

Թիւ 95 և 97, Սիւքիւք Գալոբրըմ, Թրամուէյից կայարանին մօտ, Վոյվոտայի պահականոցին կից:

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՃԱՌԲԵՆ)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ

[illegible]

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ ի Նիւ-Եորք:

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն:

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով:

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐՁԷԼ 443

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԱՈՒԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկ

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս հրշազգեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, Թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ:

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ:

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիեննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ: Նոյնպէս Անգլիաէն, Իտալիաէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ ևս ապրանքներ կը բերուին:

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով ղրկուի:

Ջը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և սակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը: 86